

ANUL I. 1907 FEBRUARIE

NRUL 6.

REVISTA

POLITICĂ ȘI LITERARĂ.

EDITOR: IUNIU BR. HODOSIU. □

PRIM-REDACTOR: AUREL CIATO.

Cu colaborarea d-ilor: *BCU Cluj / Central University Library Cluj*

I. Agârbiceanu, Ion Gorun, (Ales. Hodoșiu),
E. Gârleanu, Al. Lăpedatu, Al. Ciura, Dr. C.
Maniu, Dr. Iuliu Maniu, Dr. V. Meruțiu,
Dr. G. Moroianu, Luca Rusu, M. Sadoveanu,
□ □ □ Dr. Ioan Scurtu. □ □ □

ABONAMENTUL: pe un an 10 cor., pe $\frac{1}{2}$ an 5 coroane.
Pentru România și străinătate: pe un an 12 fr. pe $\frac{1}{2}$ an 6 fr.

Redacția și Administrația:

□ Blaj (Balázsfalva), Ungaria. □

.. APARE ODATĂ PE LUNĂ ..

B L A J.

Tipografia Seminariului Arhidiecezan.

SUMARUL:

Dr. CASSIU MANIU. — Confusiuni dialectice în înțelegerea
politicei naționale.

AUREL CIATO. — Memoria lui Avram Iancu.

ION AGÂRBICEAN. — Frați de cruce.

EM. GÂRLEANU. — Inecatul.

AUREL CIATŌ. — Postulatele idei de naționalitate.

Dr. VASILE MERUȚIU. — O erupțiune vulcanică.

A. C. — Cronica politică.

LUCIAN BOLCAȘ. — Ad vocem »drept istoric« (Glosse.)

AL. CIURA. — Chestiuni sociale. (Balul studenților).

ILIE MARIN. — Ținându-ne de Braș.

ENEA P. BOTA. — Cântec.

CH. — Cronica literară.

A. CIATO. — Probleme.

— Diverse.

— Reviste.

Nr. 6. ANUL I.

FEBRUARIE, 1907.

REVISTA

POLITICĂ ȘI LITERARĂ.

Editor: IUNIU BR. HODOSIU.

Prim-redactor: AUREL CIATO.

ABONAMENTUL:
pe un an 10 cor., pe
jum. an 5 cor. Pentru
România și străinăt.
pe un an 12 fr., pe
jum. an 6 fr.

ABONAMENTELE:
să se trimită la Admi-
nistrația Revistei:
BLAJ (Balázsfalva),
Ungaria. Manuscrip-
tele nu se înapoiază.

BLAJ, 1 Februarie 1907.

Confusiuni dialectice în înțelegerea politice naționale.

Cărțile sibylline erau hotăritoare în actele de supremă importanță la Romani. Arse la a. 83 a. Hr. August le-a renoit pentru a liniști poporul roman și a se împacă pe sine. Departe dela mine gândul să încerc reconstruirea cărților sibylline. Dar deoarece din scrierile și faptele celor mai cuminiți bărbați de stat din toate epocile m'am convins despre marile greutăți ce întimpinaseră ei întru găsirea politicei celei mai bune și cum ei să deosebesc în vederi după firea națiunii lor, am cugetat că adevărul în politică este: că fiecare națiune are un rezervor de îndrumări hotăritoare pe cari trebuie să le respecteze mai ales acei, cari simțesc inspirațiunea de a-și jerfi puterile cele mai bune pentru neamul lor ca politici sau ca bărbați de stat. Câtă deosebire de ex. între părerea lui

Plato, Proudhon, Kossuth și modernul A. Cheradam asupra esenței politice! Filozoful antic zicea, că politica este: știința dreptății, genialul comunist zicea că e: știința libertății, oratorul rebel susține că e: știința exigențelor, iar istețul Cheradam se îndestulește cu caracterizarea ei: ca arta manevrării bune în conducerea intereselor statornice și mari naționale. Admițind, că definițiunile aceste nu sunt tocmai perfecte, fiindcă se vede cât-colo că operează cu inducțiune mancă, — studiul istoric, al popoarelor și al epocelor în cari ele au fost formulate ne convinge, că ele au fost un echou al necesităților celor mai mari naționale. Acele definițiuni prin urmare pot oferi cetitorilor icoana fidelă a stărilor determinante pe acele vremuri și ne pot servi de făclii luminătoare întru descoperirea

originilor adecă a rezervoriului politic la acele națiuni. Creșterea conținutului și a sferei conceptului politice ca mijloc de desăvârșire a națiunilor a trebuit în urma îngrămădirii de abstracțiuni în terminologia juridico-politică să aducă cu sine boala primejdioasă a subiectivismului în formularea conceptelor. Acest defect să explica prin faptul că ori ce concept ni-se prezintă în două moduri, anume: după conținut și după sfera sa. Adecă sau cu toate ideile simple ce compun împreună conceptul ce îl avem despre un lucru, sau cu toți indivizii cari să țin de specia acelui lucru. E firesc că cu cât e mintea mai superioară, cu atât va judecă lucrurile și după conținutul și după sfera lor întreagă. Față de acest adevăr vedem, că politica românească pe întreg teritoriul locuit de Români, este influințată de iluziuni, de confuziuni sofistice, cari dovedesc, că acest subiectivism al conceptelor a inundat toată activitatea publică politică la noi. Acest subiectivism ne amenință cu pierzare în Carpați și tot acest subiectivism ne ia avântul în țara românească din jos de Carpați. Cea mai potrivită definițiune ce putem să dăm după timpurile noastre politice este: că ea e știința metodei logic de apărare națională în parlament, în presă și în toate actele de importanță politică. Prin gândire înaltă instruită de o logică sănătoasă ce nu admite paralogismi formali sau materiali în chestia drepturilor și datorințelor publice, vom izbuti să ridicăm poporul din starea sa de azi. Iată vr'o două exemple, cari dovedesc ce rătăciri principiale urmează în politica românească dintr'o logică bolnavă. Aici e locul să amintesc că rătăciri de acest fel au fost totdeauna cauza sclăviei națiunilor și prevestitorul tuturor pericolelor politice.

Din aceste câteva cazuri vom avea învățătura, că acele rătăciri numai așa s'au născut, că am neglijat cultivarea minții și deprinderea gândirii pentru formele mai combinate ale vieții, cari forme ne-au coplesit cu multime de cuvinte și noțiuni neînțelese, dar pentru aceea ușor ori tendențios folosite de toți, producându-se astfel actuala îngrămădire bolnăvicioasă de iluziuni ale cugetării.

Ce privește mai întâi politica românească din Carpați, toți știm ce paralogizmi au întrebuintat parlamentul, guvernul și presa ungurească cu cuvintele *națiune* și *naționalitate* contra noastră și cum le-au succes să transmită confuziunea chiar și între noi, încât astăzi sunt fruntași români cari nu admit existența românilor ca națiune în această parte a Daciei. Așadară lipsind multora dintre noi știința agerimei logice, adecă arta dialectică, le-a succes ungurilor se aducă pe reprezentanți de ai neamului în confuzie cu privire la conceptul cel mai limpede ce poate exista în domeniul politice. Efectul dezastruos al acestei confuziuni este, că prin falsificarea adevărului: că noi formăm aici o națiune mare românească, — ne-a lipsit în parte de apărători energici și susținători ai drepturilor naționale. E întrebarea acuma: în ce consistă această *greșală* logică susținută de contrarii drepturilor națiunii române cu tendență și cu atâta îndărătnicie? Numită este în logică de »*sofisma extra dictionem*« când adecă într'o serie de expuneri colherente un cuvânt să întrebuintează în două sau mai multe înțelesuri.

În întâia propoziție a legii egalei îndreptățiri a naționalităților, cuvântul națiune să întrebuintează în înțeles fictiv iar cuvântul naționalitate în înțeles fals. Adecă într'o lege importantă, chiar

în partea cea mai esențială a legii să comit două paralogizme tendențioase, anumit: sofizma universalității fictive cu privire la cuvântul națiune și fallajia ambiguității cu privire la cuvântul naționalitate. Pentru că-i evident că în aceea propoziție fatală pentru politica românească ce s'a urmat și să urmează de unii și azi, cuvântul „naționalitate“ a fost subordinat în mod fraudulos cuvântului națiune carea singur exprimă ceva concret. Cuvântul „naționalitate“ exprimă numai o însușire. El este un termen abstract pentru a boteza cu un nume colectiv toate gândirile, faptele și simțirile, ce au în afară înfățișarea națională, dar nu exprimă însaș persoana juridică, corporațiunea morală și substratul concret ale cărui product sunt acele manifestări particulare. Mai sunt și alte lucruri aparținătoare acelu substrat, cari deși în afară nu au înfățișarea națională totuș sunt și încă par excellence naționale. Aceste însă a voit anume se le elimineze legislatorul întrebuintând un cuvânt care se fie izvor de ambiguități și prin urmare de continue înșelări și confuzii. Aceste sunt: teritoriul locuit de o națiune este național, religiunea lui este națională, bogăția lui este națională, natura care îl încungiuură este toată națională fiindcă ea este pentru o națiune izvorul vecinic al fantasiei și al puterilor sale spirituale, cari apoi se manifestă în arta și știința națională și de cari are lipsă ca de însaș viața sa. Așadară unde toate aceste sunt ale națiunii numai acolo există drepturi naționale, celelalte manifestări cu caracter național sunt numai palide reflexe ale puternicului izvor de viață, de care dispune *națiunea*. Astfel să debitează cu scopul primejduirii drepturilor celor mai prețioase omenești tot felul de minciuni sofistice,

de cari trebuie să ne limpezim gândirea dacă vrem să facem politică adevărat românească

Mergând mai departe vom da preste o apucătură specială a guvernului ungar, ce s'ar putea numi sofizma crocodilului.

Știm din poveste, că crocodilul a făgăduit că-l va redă mamei pruncul, care i-a căzut în gură, dacă mama va spune adevărul, că-l va da iarăș înapoi pruncul crocodilului ori nu? Mama a zis, că nu-l va da îndărăpt. Crocodilul însă a refuzat să îplinească promisiunea zicând, că mama n'a spus adevărul, și anumit pentru că: dacă-l va da, nu a zis adevărul; dacă nu-l va da atunci acela e adevărul să nu-l dea. Astfel guvernul când zice că ne va da drepturi dacă vom dovedi că numai ca membrii ai națiunii ungare politice unitare vrem să ne desvoltăm, dacă am admite aceasta, ne-ar nega toate drepturile naționale bazat pe aceea sofizma, că dacă adevărul este că întrăm în cadrul națiunii politice unitare ungare: eo ipso nu ne da drepturile naționale, — dacă nu întrăm, atunci nu suntem membri ai națiunii politice ungare unitare și prin urmare nu avem îndreptățire la drepturi publice.

Am fi așteptat, ca politica românească să respingă cu greutate aceste sofizme cu atât mai vârtos, căci prin ele se motiva nerecunoașterea drepturilor noastre naționale. Aflăm însă cu indignare justă, că azi să găsesc între români victime nenumărate ale acestei tendențioase confuziuni paralogistice, — urmare fatală a lipsei de apreciere și înțelegere științifică a politiceii.

Dar astfel scopul contrariilor pare a fi ajuns cu desăvârșire: Căci etapele robiei sunt: întâi robia logică, apoi dela sine urmează robia spiritului.

Tot o astfel de nedreptate i-să face națiunii romane prin numirea lui de

„volksstamm“. Un popor, care locuiește în massă compactă sub aceeași longitudine și lățime geografică este națiune, numai popoare, cari formează enclave pe acel teritor mare sunt; „volksstamm“. Intre Tisa și Nistru este prin urmare o singură națiune. Cine ne-ar' numi de „volksstamm“ ar comite la adresa noastră „sofisma pigrum“ s'au „ignava ratio.“ Adecă sofisma de care să folosesc numai aceia, cari nu voiesc a recunoaște consecințele naturale ale lucrului, despre care e vorbă, sau cari nu voesc a-și oboși mintea spre a înțelege lucrul. E drept că nici geniile nu sunt immune în fața acestor fel de vederi greșite. Voltaire de es. în istoria lui Carol XII. ne istorisește despre Moldova ca despre o țară a grecilor. Cauza știută de toți dar ignorată de cel mai bun observator al timpului a fost, că grecii ajunseseră în scaunul domnesc al Moldovei. Ce deosebire este însă între geniul lui Voltaire care fără cruțare perzecuta ori ce rătăcire și între conducătorii sistemului politic actual cari cu voia fac propagandă pentru lățirea rătăcirilor principale în chestiuni de drept politic.

Trebue să se revolte onoarea națională contra acestor șirete apucături sistematice și ea trebue să ne determine a-ne înarma cu știința dialecticei, care pune pază nu numai vorbelor noastre ci ne fac cu puțință se demascăm pe contrari dovedind josnicia unor așa mijloace în guvernarea oamenilor.

În țara românească din jos de carpați, s'a răspândit întocmai boala subiectivizmului conceptelor, astfel că o mulțime dintre politicieni au adoptat cu știința franceză, și modul de gândire sintetic dar gol francez. Astfel s'a obișnuit ca vorbele se elimineze din gân-

dire și din simțire lucrurile, adecă s'a admis o substituțiune neavenită pentru un cap care să cugetă după logica lucrurilor iar nu a frazelor. De aici urmează, că se apropie tot mai mult timpul când li-se va deschide abizul, care să deschide tuturor celor, cari nu apreciază așa cum sunt s'au cum trebuie se fie, raporturile dintre cetățeni și fiii aceleași națiuni. Interesul neamului românesc nu să poate împăca nici cu superficialitatea cosmopolită, nici cu ușurătatea care se tradează chiar și din opuri remarcabile franceze. Dar aici să poate ușor lecui răul prin mijlocul instruirii de timpuriu a școlarilor în știința logicei pentru că numai așa li-să întărește puterea de judecată. Dar și până atunci imenze vor fi pagubele cari vor urma din acel subiectivism de concepte cras politic în care au degenerat ideile conservativizmului, liberalizmului și a socializmului. În tot locul cuvintele au ocupat total locul senzațiunii durerilor și lipsurilor societății mari românești. Starea desolată materială a milioane de țărani nu deșteaptă în cei mai mulți politicieni de acolo senzațiunea compătimirii acelei stări înapoiate și defectuoase. Unii oameni de acolo nu au curagiul faptelor pentru ca nu cumva să se atingă de principiile liberalizmului. Iarăș alții, nu au îndestul iubirea de neam, care aduce cu sine și seriozitatea morală și progresul general.

Bine a zis filozoful prin urmare, că cea mai mare pagubă o au oamenii din lipsă de cugetare logică, dar cumcă mai ales, în sferele cele mai înalte ale gândirii ce stricăciuni poate să aducă lipsa de rezistență logică, am dovedit cu argumente din viața noastră politică deșantată.

Dr. Cassiu Maniu.

Memoriei lui Avram Iancu.

Erou fără seamăn, rășboinic viteaz,
Ce neamului dat' ai viață,
Nu simți, că pământul te=apasă mai greu,
Că=ți fuge tot sângele= 'n față ?

Ca faclă de fulger trecut' ai prin munți,
Și= 'n văi revărsat' ai lumină,
Să vadă poporul de veacuri orbit,
Menirea= i superbă, divină.

Și ca și= un apostol din vremea lui Crist,
Dușmanilor dat' ai iertare,
Căci vrut' ai să simță dușmanul învins
Cu cât e puterea=ți mai mare!

Ear astăzi ingrății, cu suflet pervers,
Îți sapă mormântul de= a valma,
Și lacomi s' apleacă pe trupul tău mort,
Să= l bată mișei cu palma.

Aceasta= i virtutea și gloria lor :
Să pleacă cu fruntea= 'n țărână,
Ear dacă te pune păcatul să= i ierți,
Apucă ciomagul în mână.

Ingrăți fără suflet, în laturi, vă jur
Pe ura ce clocote= 'n vine,
Pe umbrele sfinte, ce voi pângăriți,
Că nu vi= s' a= ntoarce spre bine!

Trăește poporul, ce voi insultați
Și= și scrie răvașu ' nainte,
Grijiți, că să scrie prea mult pe răvaș :
Să mișcă și morți= 'n morminte!

— Frați de cruce. —

Se cunoșteau de mici copii. Cășile părinților erau reslățite de sat, sus pe muchea dealului la poalele pădurii. Iarna în nămeții de zăpadă, păreau două clăișoare de fân, pe care stăpânul le-a părăsit, în puterea viscolelor, ca din pedeapsă. Vara țelina grasă își întindea covorul în jurul celor două colibe mai mult decât case, și păreții de câte-va palme, luminau ca coala de hârtie în bătaia soarelui. Copiii — Ghiță și Stancu — n'au văzut alți copii până au fost mărișori de-au putut merge la biserică.

În schimb, acasă la ei, trăgeau la niște jocuri ca acelea, de să fi fost trei zile legate una de alta, și nu mai isprăviau. Cuiburile din tufișurile apropiate amândoi le căutau, și iarna făceau „ghilț” să prindă paseri. — La un Sântoader părinții lor s'au socotit că ar fi bine să se prindă băeții lor frați de cruce, că prea mult țin la olaltă, și ar fi păcat de Dumnezeu să nu-i lege cu nici o legătură. Că nu erau rudonii, și nici ei nu știu ce-a îndemnat pe strămoși să se mute aci în muchea dealului. Le-au dat doi colăcei la băeți, i-au pus să se învârtă roată în jurul unui prun, și apoi Ghiță și cu Stancu și-au dat mâna ca doi oameni mari.

Ca frați de cruce au crescut ei în celea două colibi, dar' mai mult în umbra pădurii bătrâne, și iarna pășind larg prin zăpadă după cei doi bărbați, ce plecau în toată dimineața de acasă cu pușca încărcată.

Erau vestiți și ei de mari vânători, dar când Gheorghe și Stancu se ridicară peste vrâsta copilărească, celea două puști remase

din moși, detunau tot mai des în întunerecul pădurii, și vânatul nu se mai găta din celea două căsuțe. Feciorii plecau vorbăreți de-acasă. Zoltan, un câne cumu-i mai a dracului, pornia dintr'una ca din pușcă, și numai târziu da de știre din vr'un colț depărtat de pădure. Cu cât se apropiau de tufișurile dese, cei doi fărtați conteniau din vorbă, și de multe ori părea, că merg mănioși unul lângă altul. La marginea pădurii se înțelegeau dintr'o clipire a ochilor, și se perdeau, strecurându-se tot mai adânc în împărăția plină de șoapte a pădurii.

După câte un hăpăit des, îndărâtat, se auzia și trăznetul, sec la început, apoi ca o clocotire înceată, adâncă, plină de mânie, grea.

Bătrânii erau mândri de feciorii lor. Din iepuri duceau de multe ori la oraș, și-i vindeau la un jidov chiar la capătul orașului. Nu cutezau să meargă mai adânc, să nu-i prindă că vând epuri, niște oameni cari n'au nici un drept să puște. Era lege aspră și se temeau.

Odată însă bătrânii n'au putut merge cu epurii, și au plecat cei doi frați de cruce. Nici nu mai erau copii să poată păți ceva, căci le răsărise mustața, și de ani acum mergeau mai des prin sat.

Ori că n'au băgat de samă, ori că n'au voit, — au trecut pe lângă bolta jidovului fără să se oprească. De odată, în piață, se trezese că un pui de neamț îi i-a la întrebări.

— De unde-i iepura mă fecior?

Flăcăii răsără de vorba pocită a neamțului, și au tăcut. Dar străinul nu-i slăbea cu vorba.

— „Nu spuneți de unde-i iepura?”

— Dela tată-to! D'apoi din pădure, de unde să fie? Zise Stancu și se uită la Gheorghe bufnindu-l râsul, de pocitura asta de om: că era numai cât un țap roșcat, dacă s'ar scula în două picioare.

Străinul se mânie foc și prinse de un iepure.

— „Asta-l duc la polițai, cu voi cu tot. Nu-i slobod să puște acum“ și începù să tragă de un picior iepurile pe care-l ținea Stancu.

— Ba duci tu pe dracu să te ia, călbază! Nu cumva vei fi vr'unul mai mare peste iepuri?

— „Un iepuroi“ zise Gheorghe și râseră iar amândoi din toată inima.

Străinul își luă tâlpișă, și se perdù, cine ști pe unde. Cei doi vânători, au plecat cu iepurii în spate, să afle pe cineva să-li cumpere.

N'au umblat mult căci li s'au pus în cale doi jandarmi, de-o parte lângă o prăvălie era străinul de mai înainte.

Cu aceștia n'au îmblătit multe paie. Dacă au văzut că nu se pot înțelege cu împănății aceia, i-au izbit în ciorofleaca picții după o șatră cu mărfuri, și grabnic ș'au perdut urma. Știau ei ce putere-i într'o pușcă, și așa s'au străcorat cu iepurii sub tundre, până au eșit din oraș.

Mergeau repede pe drum, și înserarea le veni ca o binefacere. Să fi avut numai o pușcă cu ei, ar fi fost altceva. Mergeau tăcuți și mănioși. Amândoi aveau acelaș gând: să nu meargă acasă la ei, ci în sat.

Și când au ajuns la cotitura pe care trebuiau să apuce, nici nu s'au uitat la ea ci pășiau vârtos pe drum cătră sat. Stancu ar fi vrut să zică: „Tu nu mergi acasă Gheorghe?“ Dară n'a zis numai la privit cu coada ochiului.

La crijma din sat ardea lumina de său când intrară ei în lăuntru.

— „Cât vin ne dai pe patru iepuri leliță Floare?“ întrebă Stancu.

— De două ori trei cupe, mai puțin cu șase.

Auzi, nu ni de glumă acum. Spune odată.

Incepeți a bea, să vedem cât veți răzbi, că voi aști dela pădure, numai la beut nu viți prea pricepe.

Vinul veni, dar cei doi ortaci nu vorbiră la olaltă nimic până nu zvântară o cupă de vin.

— „N'ar fi fost mai bine s'ascultăm de tata?“

— „Nu răspunse Stancu“ de asta nu-mi pare rău că nu l'am ascultat, ci îmi pare rău că n'am izbit odată pe țapu ăla de neamț. El ne-a stricat toată treaba.

Gheorghe remase puțin pe gânduri. Cu o mare părere de rău în ochi zise apoi:

— „Măi frate Stancule, și zău nu-mi pare rău că n'am vândut.“

„D'apoi mie!, mă tu nici nu gândești cum m'a supărat pe mine treaba asta.“ Și nu pentru mine! Eu iac'asa!

„Aveam să cumpăr ceva din târg pentru cineva. O nimica toată. Și n'am putut“, zise Gheorghe.

Stancu trăsări deodată, și păli la față:

— „Aveai să cumperi? Ce-ai fi putut tu să cumperi?“

— Ți-am spus că nimica toată.

— Gloanțe nouă, nu-i așa Gheorghe, că tu ai vrut să-ți cumperi gloanțe nouă?

— N'ai la ce te neliniști măi frate. N'ai pentruce! Uite, mai bine să mai bem câte un păhar de vin!

Gheorghe umplu păhărelele. Era așa de întristat, încât glasul i-se muie ca spre plâns. Zise blând:

„Vream măi Stancule să cumpăr un rând ori două de mărgele și un inel cu lume roșie în mijloc.“

Stancu rămase cu ochii perduți la prețin și nu mai putu zice nimic. Gheorghe își aminti că de câteori Stancu s'a mai uitat așa la el. Când Gheorghe mergea singur în sat Dumineca.

— „Ce te miri așa? E mare lucru să cumperi un rând de mărgele și un inel? Dar fi pe pace. Nu pentru Ileana ta le-am luat. Vezi, nu mi-ai spus nici odată și tot știu. Dară pentru aceea să fi sănătos frate, și să ai noroc cu ea.“

Stancu își întoarsă privirea într'altă parte. Rămase mult așa, ca împetrit cu ochi țintă spre fereastă. Intr'un târziu capul i-se plecă, și se întoarsă spre Gheorghe.

— „Uite mă frate, tu să n'o ici asta în samă. Așa's eu câte o dată. Dar tu să nu iei în samă! Vezi și eu chiar vreau să-i cumpăr lui Ileana ceva. O năframă, dar și o năframă de să rătădă soarele în strălucirea ei. Mai duceam bani și de acasă. Și uite, vezi tu cumu-s

eu câte odată, mi s'a părut așa deodată, că ție-ți place de Ileana. Sărac' de maica ei ce mai fată!"

Ochii îi luciră nepătrunși și zvântă păharul dintr'una.

În căldura vinului cei doi frați de cruce, își aduseră aminte de viața lor dela pădure care li-e părea din ce în ce tot mai pustie. Alta ar fi, de-ai putea să mergi vecinic cu pușca. Dar ei aveau de lucru pe acasă, țineau oi și vaci cu lapte, că din brânză și lână își cum-părau cucuruz și grâu. La secere și la sapă n'au fost în toată viața lor. Și când rămăneau o zi întreagă legați de casă, li-se părea că nu se mai sfârșește, și toată bogăția lor nu plătea nimic.

Au fost buni pretini în toată viața, s'au ajutat în totdeauna. Dar mai ales când își luau puștile în spate și plecau li-se părea că au un singur suflet. Se înțelegeau aproape fără să-și zică o vorbă legănată, și dacă se întâmpla să scape vr'odată o sălbătăciune de pușca unuia, îi lua viața glonțul celuilalt.

Numai de când Stancu prinse dragoste de o fată, privia din când în când întunecat la pretin. Dar Gheorghe din firea lui era un om bun, mai ales simțitor, și știa totdeauna să-împrăștie ori ce gând și bănuială.

De multe ori i-a zis el lui Stancu:

„Uite măi, noi suntem doi feciori numai aici. N'ar fi o prostie să vreau eu să-ți stric ceva? Și dacă suntem frați de cruce, Dumnezeu m'ar pedepsi să mă usc pe picioare.“

Așa și acum în crijmă, Gheorghe i-a ținut iar o căzanie lui Stancu, cum are să fie mai bine: să se însoare amândoi, și să trăiască mai depărte fără de nici un gând rău ca adevărați pretini.

Stancu ar fi voit să facă nunțile de odată, să aibă aceiași nănași, să-i cunune popa într'aceiaș ceas.

„Foarte bine frate“ zicea el „că suntem noi singuri acolo la pădure. În sat îs mulți. Și noi nu știm încă ce plătește o minte de muere“.

* * *

La câteva săptămâni cununia celor doi ortaci se făcu, în aceeași zi, cu aceeași nănași. La marginea pădurii, la celea două căsuțe s'au îmbătut cei trei ceterași de șau rupt toate coar-dele de pe vioare și ș'au spintecat cămeșile.

Traiu tignit acasă, vânătorile mai rari din pădure dar cu atât mai pline de patimă, lega și mai tare pe cei doi soți la olaltă.

În luminoase sări cu lună nevestele tinere, pretine vechi și ele, cântau în răcoarea de afară de bătrânilor li-se umeziau ochii, iar cei doi fărtați chiuiau în răstimpuri în văzduhul curat, clar. Sufflau apoi în cornul de bou, trezind pădurile din pacea și liniștea lor adâncă.

La vânătoare Stancu și Gheorghe nu mai erau așa de tăcuți. De multe ori își uitau de bătaia cânelui, de pușcă, și ziceau din frunze ca haiducii.

Iarna urmăreau mistreții ziua întreagă, și se întorceau cu mustățile sloiu și cu opincile ca piatra. Iar când erau cu noroc, făceau o petrecanie soră cu ospățul.

Dar lui Gheorghe să vede că nu i-a pus popa bine mirul, că n'a fost să aibă noroc în căsnicia lui. Nu se împlinise anul ș'a rămas văduv. Se spune c'ar fi călcat în urmă de icle, de s'a stins așa dintr'odată.

În inima bună a lui Gheorghe s'a rupt ceva, ce a lăsat un gol mare, ce nu era să se mai umplă nici odată. Dar tot atunci a trecut și un fier roșu prin inima lui Stancu. Lui îi părea poate mai rău, ori, mai bine, părerea lui de rău era mai furtunoasă ca a lui Gheorghe. În clipa când a murit Susana lui Gheorghe, părea că i-a spus cineva din adâncul sufletului său: „și cu fericirea ta e gata“. O umbră grea, de gânduri și patimi, i-se arăta tot mai mult pe față, în ochi, și era convins, că și el se apropie de o nenorocire.

Gheorghe părăsi pădurea și se mută în sat. Spunea că și așa n'are ce mai căuta acolo. Stancu se bucură în inima lui, că tot i-a ascultat sfatul.

— „Ce să mai faci tu aici? Crede-mă, e mai bine dacă te muți în sat. Acolo poți face ceva!“

Atâta i-a tot tocat la ureche, până ce a ajuns și Gheorghe la convingerea asta.

N'a putut sta însă nici patru săptămâni. Abia în sat vedea el că într'adevăr acolo n'are ce face. La pădure, dacă nu alta ia pușca și pleacă.

Stancu acum simțea și mai bine, că se apropie o nenorocire pentru el. Nu știa bine ce-i, dar îl rodea adânc de tot un gând negru, care părea că se schimbă câte odată într'o di-

hanie cu ghiară mari, ce și le împlântă în inima lui.

Gheorghe își vedea încet de trebi, ca un om ce n'are nimic de făcut, și care tot nu vrea să stee cu mânilor în sân. Venia rar la coliba lui Stancu, și sta puțin.

Lui Stancu nu-i plăcea nici cum tăcerea aceea a lui Gheorghe. Pentruce-i tot supărat, tot abătut, de par'că nu-i luminează soarele nici odată?

Gheorghe mergea singur cu pușca. Stancu nu mai avea vreme.

Odată însă, când nevasta-i era dusă în sat la părinți, merse și el.

Merseră multă vreme tăcuți par'car fi fost fie care singur. Când se între în pădure, Stancu se opri cu capul în pământ.

„Auzi măi Gheorghe, pentruce ești tu tot supărat?”

— Cum să fiu voios măi frate? Tu, în locul meu ai fi?

— „Eu?”

— „Da, tu.”

Stancu, nu mai zise nimic și intra în pădure. Dar nu avu nici o liniște. Se zguduia ca de friguri de câte ori vântul ducea rostogolind vr'o frunză uscată. Auzia bătaia cânelui, dară nu-și putea da sama de unde vine. În restimpuri îl bătea un gând: Ileana s'a întors din sat, trăbue să meargă acasă. Atunci asculta fără răsufare și nu auzia pe nicăiri pe Gheorghe. Un gând rău i-se deslușia tot mai tare, și i-se întărea par'că așa ca un nod acru în gât. O detunătură se auzi într'o huzdoapă adâncă, și lui Stancu îi veni inima la loc. De unde. Ileana nu va veni până mâne, abia acum își aduce el bine aminte. Cătu-i de tare acum iar ar pușca pe rămaș cu capul său un șoim ce ar trece pe deasupra pădurii.

Dar sgōmotul pușcăturii s'a risipit de mult și liniștea să lasă și mai grea. Nici cănele numai bate, nici vântul nu mai duce frunze, numai el, Stancu, trece întunecat dela un trunchiu la altul.

Se însera și pădurea respira o răcoare curată, să învie pe cei de jumătate morți. Stancu se apropia de marginea pădurii, când auzi glas din cornul de bou.

Știa cum suflă femeia lui în corn, dar chiar să nu fi știut ar fi simțit'o că-i ea.

Un șerpe rece i-se încoloci par'că în jurul peptului, lipindu-și capul de ghiată sub țita lui stângă. Porni tiptil, ca un mort de abătut, și nu mai gândi la nimic până ce nu se ivi dinnaintea femeii, venind pe la spatele ei.

Aceasta țipă, căzându-i cornul din mână.

— „Ai și venit? Te așteptam numai pe mâne!”

Femeea privia cu groază la el. Nu l'a văzut în viața ei așa de palid și cu fața strivită par'că.

— „Pentru sfântu Stancule, ce-i cu tine, ți-e rău.

Ți se pare ție rânji el. „Dară cum de-ai și venit?”

— N'a fost mama acasă, și n'am putut isprăvi nimic.

Voi merge mâne. — Dară ian spune-mi ce ai omule.

— „Vei merge mâne! Vezi bine, că vei merge. Că dracu-i prost să te lașe pe tine mâne să tot treci dealurile.

Deși în sufletul lui era furtună dela moartea nevestei lui Gheorghe, Stancu însă nu i-a spus odată vorbă rea și se feria să nu-l bănuiască muierea. — Aceasta rămasă acum înlemnită, ne mai știind ce să zică.

— „Ce, acum taci, dar mai înainte, ziceai din corn, par'că chemai pe cineva!”

Ileana se lumineă deodată și începù a plânge cu hohot.

„O Stancule, Stancule, doară n'am ajuns de acum până acolo să mă bănuiești?”

— „Ce s'ajung? N'ajung la nimic, dar mai înainte așa-i, chemai din corn.

— Am zis s'auzi tu, măi omule să vi odată acasă.

— Da, da, s'aud! Veniam eu și așa. Am durmit vr'odată în pădure? Poate că Gheorghe va fi dormind, de când i-a murit muierea....

În noaptea aceea Ileana a dus'o într'un suspin, iar Stancu a tușit foarte mult, și par'că din fundul peptului. Dimineața Gheorghe le aduse și lor un iepure. Pușcase doi și nu l'a aflat pe Stancu nicăiri. Sara n'a vrut să vie la ei.

— „Vezi bine că n'a vrut” zise mănios Stancu nevestei după ce se duse Gheorge.

— „Măi omule, tu nu ești în toată firea! Ce ți-a făcut Gheorghe, de-l vezi ca pe un dujman?”

— Mie?

— Da ție!

— „Ce să-mi facă? Mie nici nu-mi poate el face nimic. Atunci nu nu știu ce s'ar întâmpla. Dar de ce n'a rămas el acolo în sat? Ce mai caută aici?”

— D'apoi dacă-i urât, măi omule?

— Urit în sat, și nu-i urit în pustiul câmpului și a pădurii! Ia vezi tu, vorbă cuminte e asta? Nu spune ceva vorba asta?

— Ce să spuie?

— N'am să te lămuresc eu. Pricepi tu!

— Pricep atâta c'a fost crescut aici, și-i legat de locurile acestea.

— Apoi atunci de ce-i tot supărat. Se uită câte odată la mine, de gândești că eu am omorît pe tată-so.

— Sărac Stancule! Tu nu mai vezi bine. Te orbește ceva bărbate. El săracul, că i-a murit nevasta, o floare ca aceea, să nu fie supărat! Cum ai fi tu în locul lui, ce ai face tu?

— Eu? întrebă Stancu cutremurat, de aceeași întrebare ce ia pus'o și Gheorghe la marginea pădurii.

— Da tu!

— Ce să fac? Aș vedea eu ce-aș face! Dară nu de asta-i vorbă acum. Eu.. eu nu pot ajunge așa ca el.

— Curat nebunii vorbești. Ești tu stăpân pe viața cuiva? — Vezi, vezi, și el săracul..

Stancu se resti de odată.

— Nu-i mai zice așa!

— Cum?

— Săracul.

Femeia se uită cu durere la el, apoi eși la lucru fără să-i mai zică o vorbă.

* * *

Venise postul Crăciunului cu zăpezi mari, și cu înghețuri de jucau iepurii noaptea la lună săracii. Cei doi frați de cruce n'au mai fost de mult cu pușca. De câte ori îl chema Gheorghe, Stancu avea de lucru și nu putea merge.

Și bolia Stancu și să usca pe picioare, de o boală ce-i creștea mereu și-l rodea necontenit. În sufletul lui pățimaș era hotărât, că Gheorghe iubește pe Ileana lui și că aceasta încă îi ține parte. Îl lăudă că-i bun, și o vorbă slabă nu zicea de el. Și Stancu, întunecat, bolnav, ar fi dorit, că nevastă-sa să-i clevească toate relele despre fratele său de cruce.

Se făcea că nu i-a samă de toate ce face Gheorghe, dar pe furiș era în stare să se târască până la ferestua lui, să privească în lăuntru.

Crăciunul se apropie, și zăpada în pădure era rănită de rămători mari. A fost în toamnă ghindă multă ș'acum era o mulțime de mistreți.

Dela o vreme Stancu era mai vioiu. Părea că s'a aprins un gând luminos în capul lui, care-l va duce în sfârșit la liman.

În săptămâna Crăciunului îi spuse în multe rânduri Ileanii :

„Vreau să am sărbători în toată rânduiala. Să vezi numai că o să avem sărbători măndre“.

Să gândească la ceva dară nu să putea hotărî de loc și-l apucă ajunul Nașterii. În dimineața de ajun s'a sculat iarăși palid ca un mort Femeia pentru târगाș a mers în sat.

Stancu își luă pușca și merse la Gheorghe.

— „Măi frate, tu mai tot chemat cu pușca! Acum am și eu vreme? Vii cu mine?”

Gheorghe își lua pușca: „Chiar bine de doborîm un colțat să ști că ne va fi Crăciunul și mai frumos“.

Stancu simți o trăsărire tare, dară nu zise nimic. Plecară amândoi cu cănele înainte. Era un pui de ger de trozneau lemnele, iar zăpada cânta sub opinci de țî mai mare dragul.

Nu vorbiră nimic aproape. Stancu și când îl întreba Gheorghe, nu auzia.

Au dat drum cănelui pe-o urmă, într'o vale adâncă, ear ei s'au pus de două părți. Abia să zăreau, dar s'au așezat așa ca să se poată vedea să nu se puște, căci dihania putea eși ori decătră Stancu, ori decătră Gheorghe.

Cănele lătră, apoi amuți un bun răstimp, în sfârșit începu să bată rar și tare. Din capătul păraului din sus se auzi ca un sfornăit, apoi răsufări tari pe nas tot mai apropiate tot mai dese.

Cei doi strânsesă puștile la piept. Vănatul va veni chiar pintre ei, prin fondul văii dar nu să puteau pușca trebuind să țintească amândoi în jos.

Gheorghe aștepta gata să tragă. Stancu iar, dar în răstimpuri să uita pe furiș la Gheorghe. Acesta nici nu-l luă în samă. De odată o nă-tăvală de scroafă să ivi în fondul văii, puțin din sus de cei doi vânători. Doauă bubuituri se sparseră deodată. Sălbătăciunea să învârti odată, căzu, apoi o rupse pe coastă din spre Stancu, pe când Gheorghe să văieta ca din

gură de șerpe, pe coasta cealaltă. Vr'o 6 purcei mari acum, furnicară până ai bate în pălmi jos în vale, apoi porniră după bătrâna. Aceasta de asupra nărosi cu nările în vânt, și să năpusti de odată, tăvălindu-se ruptă de șele spe locul unde sta Stancu.

Acesta era înlemnit de mult. Rămase și acum nemișcat, dar îndată să trezi încolțit și începu să cheme pe Gheorghe.

Acesta să nu fi strigat nime, nu s'ar fi putut ridica. Dar acum smânci din loc ca un om sănătos și alerga spre Stancu. Își smulse cu dreapta cuțitul din teacă, și izbindu-se cu tot trupul pe scroafă a implântat cuțitul, până ce abia mai bolborosia sângele pintre dinții ei plini de venin acum.

Stancu era spintecat de amândouă picioarele. Trezindu-se, zise cu glasul stâns:

— „Glonțul te-a nimerit tare măi Gheorghe?”

— Ce glonț? întrebă acesta.

— Glonțul meu. Așai eu am vrut să te omor! Eu, da, vezi, bine că eu!

Umărul stâng a lui Gheorghe era sfârmat, și mâna aceea-i atârna nesimțită, părea o bu-

cată de lemn. Nu zise nimic, căci să temea de viața omului acesta.

— Acum eu mor, măi frate Gheorghe. Și tu rămâi cu credința că eu am fost om rău!

— Lasă-le acestea. Nu mori na'i, nici o grije. Pe câți au mai rupt așa porcii! Nu-i nimic“. Și el începu să-i lege strâns rănille.

— „Și ști tu dice am vrut să te omor?”

— Ei lasă-le acestea. N'ai vrut tu. Un păcat nu ți-a dat pace. Asta-i. Ți-a fost frică că-ți iau pe Ileana. Așa ai fost tu. Te-ai temut. Dară las frate n'a lăsat Dumnezeu să fie rău! Dacă ne facem bine, eu plec să nu-ți mai faci gânduri rele. Plec în lume.

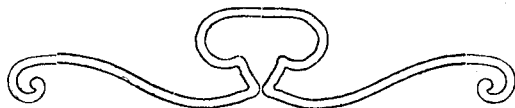
Stancu cerca să se ridice, dar nu putu. Izbugni în plâns ca un copil.

— „Să nu te duci nicăiri Gheorghe. Rămâi la noi.“ Și plângea să nu să mai oprească. Gheorghe privi cu milă și drag la el.

„Bine, rămân dar! Măi Stancule, Stancule, ce Crăciun frumos vom avea noi!”

I. Agârbiceanu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

INECATUL.

Gheorge Nicoară călăraș cu schimbul, și frate-său, un băiețandru căruia nu-i mișise mustața, veniseră să adape caii în Siret. Cum scoborau spre vad, băiatul spuse:

— Ia te uită bădiță, colo sub mal, ce buștean a adus apa!

Călărașul privi într'acolo, apoi strânse calul în călcâie și intra până la mijlocul râului. După ce se uită țipă deodată.

— Era măi, un om înecat!

Băiețandru încremenise locul. Călărașul îi strigă:

— Fugi până ici la moară și chiamă pe moș Vasile.

Băiatul lovi cu funia căpăstrului în cal și o luă spre moară. Se întoarse repede înapoi. Morariul nu eră acolo.

— Atunci răpede-te și adu pe tătuca. Lua-ți și o frânghie.

Rămas singur călărașul se aproprie să se uite. Privi îndelung. Inecatul fusese isbit de apă în mâncătura malului, și se prinsese între niște rădăcini. Șuvoiul îl bătea, mai să-l smulgă, să-l ducă la vale.

Călărașul auzi niște glasuri, se întoarse, și cunoscând pe cei de pe mal le răcni:

— Măi Gligore... Nastase... veniți că-i un om înecat. Hai de l-om scoate!

Flăcâii rămaseră puțin pe gânduri, apoi scoborîră povârnișul. După ce se uitară într'acolo, unul se scărpină în cap și spuse:

— Păi... cum să-l scoatem măi Georgeghies?

— Iacă bine. O să vie tata, o s'aducă o frânghie, l-om legă și l-om trage pe mal. Călărașul se uită înspre sat.

— Uite-l vine.

Preste puțin, săriă de pe cal, un țaran cărunt, dar voinic.

— Unde-i înecatul, Gheorge? întrebă el.

— Uite-le colo tată, între rădăcini.

Țăranul își scoase opincile, și veni, până la brâu în apă, lângă fecioru-său. După ce privi, se scutură, și zise: »Haidem!« Călărașul descalecă, cei doi flăcăi nu se mai codiră, veniră și dânșii. Băiețandrul se întorsese; privi de pe mal.

Țăranul desfăcu funia ce o avea încolțită pe după umăr:

— Așa! Să-l legăm.

Își suflecă mânecile, înodă capătul frânghiei de un braț al înecatului, subțioară, apoi luă capătul celalalt il duse de două ori împrejurul pieptului calului, și-l legă de celalalt braț, — ca un ham.

— Bine! Acum desfaceți rădăcinile.

Flăcâii dădură la o parte rădăcinile, călărașul apucă de căpăstru calul, ceialalți trăgeau și dânșii de frânghie. Incet, incet, il scoaseră în susul apei, pe mal.

Tocmai atunci veniă și morariul, moș Vasile. Flăcâii il chiuiră și dânșul scoborî cătră ei. Eră un bătrân scurt, cu mustațile roase, cu ochii mici, lucitori, sub căciula albă, țuguiată:

— Da ce-i feților? Ce a-ți pescuit?

Când văzù pe cel înecat își dădu căciula pe ceafă, și se apucă de păr:

— Păi bine mă, ce n'ați lăsat românu! să se ducă la valé? Boclucuri de iste imi

trebuie mie? Și dumneata bade Dumitrache doar ești om bătrân și te potrivești *copchiilor!*

Tatăl călărașului se apropie de moșneag și-i răspunse:

— Nu ți-e rușine la obraz să grăiești așa? Da ista n'o fost și el om ca mine și ca dumneata? Ce-i căne, să-i dau drumul pe apă?

Moșneagului îi sticleau ochii și prinse să fluere a pagubă; apoi zise:

— Păi, dacă a-și fi prins eu pe toți umflații cari au trecut pe ici, vă mai măcinam eu făină? Ei, Comedie!

Mai stătù puțin pe gânduri și adaugă:

— Păi, asta e treaba *premarelui*.

— A lui, răspunse călărașul, mă duc să-l chem. Da până atunci dă un țol, o rogojină, să-l învălim.

— »Da lasă-l, că *de'ghe* s'omprimăvărat, nu arde soarele«, bodogăni bătrânul, și rămase uitându-se la mort.

Ceialți se traseră deoparte, vorbind încet.

Călărașul văzând că n'o poate scoate la capăt cu moșneagul tehui, plecă după primar...

Vestea se răspândi repede. Oamenii din sat începură să se adune. Venise bărbați, flăcăi; câteva femei stăteau departe cu mâna la gură, galbene de frică.

Intr'un târziu, după ce le trecù mirarea, bărbații prinseră să vorbească tare. Unul întrebă:

— Măi, cine să fie?

Altul răspunse:

— O fi de prin târgul Romanului, că-i îmbrăcat în straie nemțești.

Și un altul încheie:

— Dumnezeu il știe!

Dar cum venise primarul, se desfăcu din mulțime un băiețan ca să dea lămuriri. Băiețanul se uită întins la mort, apoi spuse:

— Ista-i din Săbăoani. Îi Pintilie Epure din Săbăoani. L-am văzut și zilele trecute, în târg, când își cumpără *surdicul* ista. Îi Pintilie Epure din Săbăoani, că doar îl cunosc.

Primarul se întoarce către notar, și porunci:

— Atunci *tilifonează* mne'ta la Săbăoani. O fi așa, cum zice băietul. Notarul porni, mergând încet, plecându-se când într'o parte când într'alta, ca și când scotea un picior dintr'o groapă ca să dea cu celalt în alta.

Deodată, ca ieșită din pământ, se repezi o babă țipând:

— Valeu, valeu, mămuțu!

Babei i-se încase și ei, mai acum câțiva ani, feciorul de abia întors din oaste. De atunci își ieșise din minți, își bătea drumurile, jăluindu-se tuturor.

Acuma se trânti la capul mortului și începui să bocească în gura mare:

— Valeu, băietul mamei, valeu! Cum te-ai prăpădit; cum ți-ai pus capăt zilelor! Cine te 'ondemnat la pierzanie puiul mamei! Cum nu te-o iubit nimeni pe lumea asta, de te-o lăsat să-ți răpui zilele!

Un fior trecu prin sufletele oamenilor. O femeie se bătui cu mâna preste gură:

— Păzește-mă Doamne, că alta n'am ce zice!

Au stat cu toții așa până târziu, povestind despre toți înecații de pe locurile acele. Se înserase. Notarul se găseă în treburi, trecea delă unul la altul, spunând cum ajunsese la primărie, cum tilifonase, la Săbăoani, la Roman, parchetului. Dar răspunsul tot nu venise încă.

De odată se auzi vuietul unei căruțe purtate în goana mare. După câtăva vreme

căruța se opri, și dinăuntru sări spăriat, galbăn la față, un țăran. De abia putui întreba:

— Unde-i frate-meu?

Primarul îi ieși înainte.

— Inecatul ți-i frate? Ești din Săbăoani?

— »Ni-i frate«, îngână venitul, căutând cu ochii spre mal.

— Apoi să-i facem hârtiile în regulă;

O să vie și domnul procuror, adaugă primarul.

Țăranul vorbi ca într'aiurea:

— Păi, o să-i vie nevastă-să, că i-am spus. Eu am luat căruța asta delă un vecin, și m'am repezit, când am auzit că l-o adus apele aici. Că îmi moare un copchil acasă... și mi-i nevasta bolnavă, și n'am para frântă în pungă. Am avut numai leul ista de parale, că vânduse-mi niște lăvicere.

Oamenii se uitără, nedumeriți, unii la alții, iar țăranul se îndreaptă spre mal. Când ajunsese lângă înecat se uită puțin la dânsul, apoi se puse într'un genunchiu, și-i căută buzunarul pantalonilor. Viri încet mâna, scoase o pungă, o deschise și găsi un franc. Pe urmă se întoarse către oamenii care-l urmăriseră, și zise:

— L-am găsit. Că eu i-l dădusem să-mi ieie niște făină de moară, și el, Dumnezeu să-l ierte, s'o hirjonit cu un flăcău și-o căzut, de l-o luat apa, că nu știa să 'noate. Și-am rămas fără de un gologan.. Și mi-i nevasta bolnavă, și-mi moare copchilul.

După ce spuse aceste, se duse la căruța, se sui, întoarce calul, și dădu biciu.

Oamenii rămaseră în urmă, încremeniți, fără să poată scoate vr'unul o vorbă.

Em. Gârleanu.

POSTULATELE IDEI DE NAȚIONALITATE.

Într'unul din numerii trecuți ai »Revistei politice și literare« am accentuat necesitatea înțelegerii principale a cestiunii de naționalitate, ca condiție prealabilă a constituirii și încheșării naționale.

E numai firesc, că politica națională, care are de scop să dea direcțiunea vieții naționale — să se demarce de ideea națională. Situațiile exterioare, mijloacele date, nevoile imediate, adevărate ori închipuite sunt tot atâtea condiții negative pecum am amintit, »elementul activ însă este în sămânță, iară sămânța este ideea«.

De aci urmează, că ideea nu este iertat să sufere știrbire, ea trebui să fie ca un far luminător, care ne arată țintă, ne taie liniile mari, pe cari avem să mergem înainte, ne săbuește cadrele peste cari a trece nu-i iertat și ne impune normele de cari trebuie să ținem samă.

Ideea națională trebui să fie firul roșu, care să determine, ori cel puțin să înriurască toate acțiunile noastre, în toate condițiile vieții. Accentuarea acestui lucru — ori cât s'ar părea el de simplu și știut de toată lumea — trebui să *formeze* preocuparea constantă a conducătorilor nostri politici, căci doar știm cu toții în ce hal ne aflasem numai câțiva ani înainte, tocmai din motivul, că mulți frunțași ai vieții noastre publice voiau să ne ferească cu orice preț chiar și abandonând acest punct de pornire.

Stând astfel pe aceasta basă ideală, situațiile exterioare numai într'atât vor avea înriuriri asupra noastră, întru cât la defigerea țintei, la care avem să tindem, acceptăm dintre formele oferite de principiul de naționalitate pe aceea, care pusă în raport cu situația reală ne dă mai multă garanță, că o vom putea mai ușor ajunge și întru cât mijloacele de luptă pot fi diferite.

Naționalitatea își are legile ei de dezvoltare și dintre formele-i încapătoare cele mai ștrinte sunt: autonomia națională și teritorială! Fără de a avea baremi aceasta țântă, politica unui popor, poate fi orice fel de politică, dară politică națională nu!

Dară defigerea țintei, ca scop final, în care să-și ia formă concretă ființa națională, este numai unul din postulatele ideei de naționalitate — deși unul din cele mai importante. Paralel va trebui o politică rațională să cultive și să desăvârșască toate acele elemente, cari constituiesc naționalitatea însa-și. Cercetând cari sunt elementele constitutive de naționalitate, vom afla, că ele sunt: numărul, legătura de un teritor compact, limba, aspirațiile comune, tradițiile, portul, muzica, dansul, cu un cuvânt întreg complexul acela de însușiri și manifestării sufletesti de deprinderi și cari i-i dau o conștiință proprie, deosebită de a altor popoară.

Dară afară de aceste note generale, mai fiecare popor are anumite aptitudini ori înclinațiuni, cari întru atâta i-i sunt proprii, încât pot fi considerate și ele ca o notă distinctivă de naționalitate, de care politica serioasă națională va țineă asemenea cu îngrijire samă.

Iată dar o serie întrecăgă de probleme, cari reclamă interesarea tuturor și cari dau un vast teren de nobilă emulare. Concorde aceste cu problemele mari a-le societății omenești, avem direcția politice viitoare.

Pe rând ne vom ocupa în coloanele revistei noastre cu fiecare din aceste note constitutive de naționalitate și vom arăta, că în situația specială dela noi ce este de făcut pentru susținerea, cultivarea și îmbogățirea lor.

Aurel Ciato.

O erupțiune vulcanică.

Pământul nostru, desprins — în sensul ipotezei stabilită de Kant-Laplace — din marea masă a materiei universului, din care numai soarele mai păstrează enorma temperatură și incadenscența, consolidându-se la suprafață proporțional cu scăderea temperaturii, a închis în sine o mare cantitate de căldură.

Această fiind o energie, se manifestă prin acțiuni chimice, cari transformă în parte interiorul coajei pământului, și prin acțiuni geografice, cari se manifestă până la suprafață.

Vulcanii sunt efectul acestor din urmă.

Cine n'a cetit ori n'a auzit de vulcani? Unii poate au și văzut, — Vezuful de pildă — și l'au admirat. Fața pământului, dela un capăt al continentelor și până la celalalt are o întreagă cingătoare de vulcani, prin cari răsbește focul, ce nici în pământ nu se simte bine închis.

Nu sunt însă toți vulcanii pe o formă. Unii s'au mai blânzi, cum e Vezuful, lângă care mai poate sta Neapolul și sunt alții mai violenți, de cari se cutremură împrejurimea. Dar nici asta nu-i o regulă, căci și cei blânzi devin uneori turbați, precum alteori cei mai furioși își înfundă craterul și adorm, *pentruca cu atât mai mare forță să învieze, cu cât mai lung le-a fost somnul.*

E mare parte cunoscut, cum s'a întâmplat erupțiunea Vezufului, care în cursul vremii s'a inactivat mai de multeori. A îngropat în lava sa sate și orașe, cari în timpul din urmă au oferit multă ocu-

pație archeologilor. Așa, că Vezuful trebuie să fie blăstămat odată de acei, ce în păcatele lor muriau de urgia lui, și binecuvântat a două oară de acei ce puteau să-și facă merit descoperind morții îngropați de acest vulcan.

Multe erupțiuni vulcanice s'au ivit și se ivesc, despre cari omul, în parte și numai la urmă a luat cunoștință.

Una dintre cele mai teribile din câte s'au pomenit, ori magnat măcar, a fost erupțiunea muntelui Krakatau, în 1883. (Acest munte, care în acelaș timp e și o insulă, se ridică din valurile mării, în partea sudostică a oceanului indic lângă insulele lava și Sumatra.)

Iată cum s'a întâmplat erupțiunea ¹⁾

Până la a. 1883 era în adormire, după ce cu două sute de ani mai înainte, se știa, că lucră încă. În ziua de 20 Maiu din acest an, vasul de războiu german »Elisabeta« vazu ridicându-se din craterul adormit al insulei, o columnă uriașă de fum gros, înaltă de unsprezece mii de metri. O ploaie de cenușă vulcanică începu să cadă pe întindere mare, iar detunăturile și exploziunile se auziau până în Batavia. La sfârșitul lui Maiu se mai potoli nițel, având până la începutul lui August o erupție mai moderată și alternativ câteva paroxisme.

În 26 August urmă groaznica catastrofă, despre care și puținul, ce să știe dela vapoarale, ce s'au putut susține la

¹⁾ Despre erupțiune, după Dr. Melchior Neumayer: Erdgeschichte I. Leipzig. 1886.

mare distanță, pe coastele insulei Sumatra încă e înfiorător. De sar fi găsit vrun suflet de om locuitor pe aceea insulă, cercetată mai mult de pescari din jur, fără îndoială și-ar fi găsit moartea, când, cum vom vedea, alții peste patruzeci de mii, la depărtare considerabilă, au fost îngropați de vii cu pământ, cu o parte de țară cu tot.

Era o după amiază senină, când un vapor englez (Bull) observa, că vulcanul Krakatau începe a lucra mai cu putere. Cătră seară o ploaie de cenușă să întinse spre Sumatra. În acelaș timp, deodată cu apusul soarelui se lăsă un întunec adânc. Începură detunațiunile, marea se făcu turbată înecând mai multe vapoare și măturând de pe țermi mai multe sate. Pe coșul vapoarelor, cari au putut scăpa, cenușa vulcanică, ce se cernea de sus forma un strat de aproape un metru. În tunerecul în jur era de nepătruns, vulcanul tuna de groază și-și împreuna limbile de foc, cu fulgerile ce se deslănțuiau din văzduhul încărcat.

Spre dimineața de 27 Aug. s'a luminat puțin, dar numai decât urmă un întunec greu, care ținu 18 ceasuri. Acum vulcanul începu a arunca enorme cantități de cenușă și bombe (lapili) și marea deveni iar turbată. Să apropie momentul catastrofei, care urmă pe la oara 10.

O explozie teribilă surupă atunci tot muntele, toată insula și focul isbucni cu atâta putere, încât însăși marea părea, că arde. De forța exploziunii se produse o undă, un val enorm, mai înalt de 30 m. și după acesta altele, înaintând cu o iuțeală și cu putere neînchipuită, spre țermii din jur. Intr'un moment dispărură de pe fața pământului mai multe cetăți și sate și păduri, o parte întreagă din marea insulă Iava, risipindu-se spre fundul oceanului. Au dispărut atunci cetățile Anjer, Banntam și

Merak și multe încă, de cari abia s'a păstrat amintire. Asemenea s'au cufundat insulele Sebesia și Seramy, cu populațiune cu tot.

Ce s'a mai întâmplat e greu de știut. Toți se luptau cu moartea. Ploaia de cenușă, exploziunile și furtunile țineau într'una.

În dimineața de 28 Aug. se făcu lumină, iar forța erupțiunii scăzuse mult. Atunci se putea vedea, cum toate insulele, tot uscatul din jur și-a schimbat fața. Marea era plină de ruine plutitoare, de arbori și de zeci de mi de cadavre. După căutările oficiale făcute după aceea, s'a stabilit la patruzeci de mii numărul oamenilor, cari și-au găsit atunci moartea.

Aceasta e ce s'a observat din bună depărtare. Dar ce s'o fi întâmplat chiar pe insula vulcan, nu poate ști nime și numai din urme ce se poate judeca. Destul atât, că după erupțiune abea a treia parte mai rămase din insulă. Pe întindere de nu mai puțin ca 23 (douăzeci și trei) kilometri pătrați, pământul, muntele nu numai că s'a cufundat, ci s'a făcut fărâme — și numai din aceasta insulă.

Ca să ne facem idee despre exploziunea acelu vulcan, ajunge să știm, că undele pornite din această explozie s'au întins peste întreg oceanul indic, lovindu-se de țermii Africei, tot astfel spre răsărit, s'au întins dealungul oceanului cel mare, lovind coastele Americii, ba și prin oceanul atlantic — simțite fiind la coastele Franciei și în Istmul de Panama. Luand în seamă timpul în care s'a simțit prima undă violentă la capul bunei speranțe, s'a putut calcula că acea undă a parcurs aceasta enormă distanță cu o iuțeală mijlocie de 360 km. pe ceas.

Dacă însă marea era în acele momente atât de turbată, apoi nici atmosfera n'a fost mai liniștită. În aceeș vreme orcanе puternice prăpădeau totul în

drumul lor. Dar aceea, ce este mai demn de mirare, e, că îndată după teribila explozie din 27 Aug. s'a pornit în atmosferă o mișcare atât de violentă, care se întinse cu repezeală încunjurând tot pământul, după calculi probabili, în 36 de ceasuri.

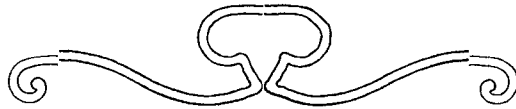
Așa s'a întâmplat aceea erupțiune vulcanică. Așa sunt vulcanii.

Pământul nu e mort, dar e îmbătrânit. Haina țepănă, ce poartă în spate, dungile de munți și căptușala de pietri sunt semnul bătrânețelor. Nu e mort și mai păstrează în sinul său o parte din focul adus de acasă, casă pe care o mai ține soarele. Și dacă vremurile bătrâne i-au stins lumina,

incandescența și s'au pus să-i încātușeze și focul, cu haină de piatră rece, se dovedește, că focul nu se lasă încātușat. El își face drum și prin piatră, prin dealuri și prin apă..., căci focul e viață.

Și dacă suprafața pământului, coaja pământului, ori — după graiul obicinuit — însuși pământul varsă foc de mii de ani, pe sute de guri (astăzi) e nu numai o dovadă, că pământul pierde mereu din căldura sa, ci și un semn învederat, că nu e dat pământului să închidă focul, căci... focul e viață și viața nu e pentru a fi îngropată... și viața nu vrea cătușe.

Dr. V. Meruțiu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cronica politică.

Chestiunea română în parlamentul ungar.

Dacă e să judecăm activitatea parlamentară a deputaților noștri și felul cum au reprezentat și susținut cauza românească în parlamentul ungar, trebui să ne exprimăm deplina noastră mulțămire. Nu într-o atât curagiu, priceperea și vrednicia cu care au știut să combată toate aserțiunile și insinuările veninoase ale contrarilor, nu într-o atât faptul, că ei au ridicat chestiunea națională din nou la ordinea zilei, prezentându-o ca pe o chestiune ardent de actuală, dela a cărei fericită rezolvire, atârnă colaborarea pacinică și armonică a cetățenilor la înflorirea patriei, dar importanța deosebită a ținutei lor politice este pentru noi mai mult de ordin disciplinar, căci au salvat o situație, care ne amenința cu distrămarea întregii noastre organizații de partid.

Ne aducem aminte cum a fost pusă chestiunea »activității parlamentare« din partea inițiatorilor acestui curent, ne aducem aminte până la ce punct să ajunsese cu concesiunile și cu ce confuzie de idei căuta să se susțină cele mai imposibile vederi, toate potrivite să ne învenineze raporturile și să ne discompună în atomi.

În broșura, ce am edat-o în vara an. 1905 sub titlul »Note și refl.« mi-am exprimat îngrijirea în fața acestor porniri, și analizând rostul activității noastre parlamentare am cuprins profitul, la care ne putem aștepta în următoarele:

»Astfel analizate lucrurile primul profit mare și într-o adevăr vrednic de remarcat, ce ar resulta din politica de activitate parlamentară, ar fi succesele obținute pe urma luptelor electorale.

Și la acest loc între succese enumăr: trezirea poporului la conștiința drepturilor sale cetățenești, instruirea lui pentru a-și

ști elupta și revindcă dreptul de alegător și a ști usa de acest drept, — tot chestiuni, cari în sine și pentru sine încă dau substratul unui bogat izvor de viață națională. Dar îl aflu succesul cel mai mare în faptul, că în și prin adunările electorale să poate face educația națională a poporului, ceea ce între alte împrejurări ar fi cu mult mai anevoios, dată fiind ordinațiunea ministerială din anul 1898, prin care dreptul de liberă întrunire să face atârănător de concesiunea forurilor administrative, ceea ce face ca însuș dreptul acesta să devină foarte problematic, dacă nu chiar iluzoriu.

Al doilea profit, ce ar resulta din politica de activitate parlamentară ar fi ridicarea chestiunii noastre naționale la ordinea zilei prin afirmarea și justificarea aspirațiilor noastre în fața țării și a lumii întregi.

Și în sfârșit în locul al treilea amintesc profitul, ce ar rezulta din controlul exercitat la locul cel mai competent asupra funcționării tuturor organelor publice, prin ce s'ar ușura mai mult sau mai puțin înaintarea noastră, căci ori cum să fie sentimentul partidelor maghiare, ele nu vor voi și nu vor putea să acopere până în infinit încălcarea și desconsiderarea legii.

Aceste sunt după a mea părere profitul, la care ne putem aștepta în situația actuală politică pe urma activității parlamentare.

Ori ce altă combinațiune, care ar căuta să elupte drepturi pentru neamul nostru prin cooperarea parlamentului, fie, că s'ar întemeia pe nădejdea compromiselor, fie că ar conta la bunăvoința majorității, este după a mea părere combinație clădită în năsip.

Tot în aceea broșură, articolul, »activ. parl.« l-am încheiat cu următoarele propozițiuni.

De încheiere țin să atrag atențiunea deputaților noștri și-i rog să nu mi-o ia

aceasta în nume de rău, că astăzi, în situațiunea dată, a se țineă samă de concluzele conferenței dela Sibiu este nu numai un postulat al disciplinei de partid, dară considerând, că o asemenea conferență cine știe dacă și când să va mai putea țineă, chestiunea respectării ori nerespectării acelor concluse, este identic cu chestiunea de »a fi« ori »a nu fi« a partidului!»

Și eată, ca prin farmec ținuta deputaților noștri — care în sesiunile anterioare ne da de gândit — a luat întorsătură favorabilă. Norocul nice de astă dată nu ne-a părăsit. Frunțașii partidelor coaliționate au fost destul de generoși să nu ne lase în nedumerire asupra intențiunilor lor și astfel punctele de cristalizație a »noului curent« de care și-a exprimat temerea dl A. Vajda șiau pierdut terenul de sub picioare, și iată-ne adunați iarăș într'o singură falangă, cu organizația de partid mântuită și cu cinstea steagului nealterată.

În aceasta e a se căuta câștigul cel mai mare pe urma activității parlamentare de până aci!

Dară deputații noștri prin ținuta lor bărbătească, sinceră și conștientă, prin argumentele aduse în sprijinirea drepturilor noastre naționale, au contribuit și contribue mult și la trezirea și întărirea conștiinței naționale și la stabilirea unității în gândire. Precum era de prevăzut expectațiunile și aberațiunile sofistice cu cari guvernul, căuta să-și plătească răspunderea grea în fața situației politice insuportabile, nu au putut rămânea fără răspunsul meritat, dat de deputații noștri cu mult curaj și cu multă pricepere.

La discuția apropriației, care după natura sa e menită să justifice încrederea ori neîncrederea partidelor față de guvern și unde mai dinadins să supun criticei intențiunile guvernului din punctul de vedere al politicii generale, au vorbit pe rând, din șirul naționaliștilor, deputații M. Polit, Vajda, Aurel

Vlad și Goldiș ocupându-se pe larg cu declarațiunile în chestia de naționalitate a ministrilor ungari și dovedind cu multă elocvență cât de șubredă și de neadmisibilă sub nici un raport este baza, pe care stau și pe care își clădesc ei sistemul actual de guvernament cu desconsiderarea fațășe a drepturilor noastre la viață proprie națională. Încă în decursul desbaterilor budgetare a reușit — fără a-i-să fi detras de astădată cuvântul — deputatul Dr. Iuliu Maniu, să facă puțină abatere dela obiect și să marcheze în linii mari — cel dintâi — punctul de plecare al politicei române și direcția, ce ea o să urmeze:

»Dveastră, dlor, nu puteți negă corectitatea principiului, că datoria fiecărui popor este să nizuiască în direcția de a promova cultura omenească universală și civilizația pe temeiul însușirilor sale caracteristice. Lucrul acesta așa este și cu privire la poporul nostru, și tocmai pentru aceea Dvoastră nu ne puteți interzice de a ne desvoltă după cerințele individualității noastre etnice«. Iată un punct de pornire, pe care îl acceptăm și noi și care nu suferă alterare prin declarația anterioară a Dsale — că totalitatea locuitorilor acestei țări formează prin legămintele acelorași drepturi, acelorași datorii și ale aceleiaș suveranități, legăminte bucuroș acceptate și de noi, o unitate politică«. Noi în unul din numerii trecuți ai »Rev. pol. și lit.« am formulat împăcarea cerințelor de naționalitate cu conceptul unității politice în următorul chip: »...individualitatea nu este în contradicție cu ființa statului și statul pentru sine nu are nici un drept de a se atinge de individualitatea nimărui. Din contră, este interesul statului să ajute formarea și destilarea individualităților mari, căci numai aceste individualități pot fi cu adevărat un sprijin pentru stat, iar nu turmele inconștiente, cari în lipsa propriei individualități, de sigur nici

odată nu vor înțelege rostul apartinerii lor la anumite formațiuni de stat.

Ori astăzi nu mai trage nimenea la îndoială, că naționalitatea este cel mai de săvârșit organism, cu toate atributele individualismului nemijlocit: cu cugetarea, simțirea, voința, conștiința și principiul său propriu.

Trăind o națiune politică în și prin aceste individualități, însemnează să fi făcut un pas înainte pe calea progresului, căci așa să validează națiunea politică în niște forme mai perfecte pe un mai înalt grad de desvoltare«.

Dară a mai făcut dl Maniu o declarațiune de mare importanță, care ar fi de natură să împace controversese și să formeze baza unei comune operațiuni: »Dați-mi voie, că în urma vorbirii contelui Andrassy, primită în întregime de dl ministru de culte, să amintesc, având în vedere aceea necesitate politică, ce pretinde bună înțelegere între poporul român și maghiar, un fapt, o convingere, pe care eu o acceptez. A amintit adecă în vorbirea cea mai proaspătă, că în această țară chestia națională și rezolvarea acestei chestii e în ultima analiză o problemă internațională în acel înțeles, că aceasta țară în complexul său de popoare cu naționalitățile de azi, e chemată să mijlocească în acest centru al Europei bunăînțelegere cu popoarele din jur și . . . să fie sprijin sigur formațiunilor politice de mai târziu«. E lucrul naibii însă, că politiciii maghiari, cred posibil lucrul acesta numai dacă vom renunța noi la individualitatea noastră națională, pe când noi credem tocmai contrarul: că numai satisfăcând toate naționalitățile din patrie vom putea ajunge la o înțelegere cu adevărat sinceră și trainică cu statele și popoarele învecinate.

Nu știu care dintre oratorii maghiari a susținut cu multă convingere, că noi cu agitațiile noastre am fi piedeca unei astfel de înțelegeri cu popoarele din jur. Dacă

să dorește sincer de amândouă părțile această apropiere, atunci, să va căută înainte de toate, de care parte este adevărul?

Răspunsul va fi ușor. Nu s'a găsit încă în cursul vremilor un singur popor, care să nu se fi interesat de soarta fraților săi de un sânge și să nu fi dorit libertatea și înaintarea lor. Să fie numai Românii din regat o excepție? Dară bărbații lor de stat au mărturisit la toate ocaziunile nu numai dragostea lor pentru noi și luptele noastre, dar în declarațiunile lor, au făcut atârna-toare însa-și existența regatului român de existența noastră națională

Nu s'a găsit un singur bărbat politic român, care să fi arătat indiferență față de soarta noastră. O dovadă clasică este partea aceea din vorbirea lui Brătianu, pe care a citat-o dl Goldiș în parlamentul ungar, dovadă sunt discursurile, ce s'au rostit în parlamentul român, când s'a tractat chestiunea alipirii României la politica triplei alianțe, dovadă este aceea declarațiune a dlui Carp — care intervievat cum'de numai partidul junimist nu să rostește asupra chestiunii noastre, care agită toată țara — a răspuns cam în următoarele: »Eu nu cunosc chestiune ardeleană — o astfel de chestiune își are martirii săi, pe când eu nu văd decât jertfe. Când își va avea și chestiunea transilvăneană martirii săi, nu aștept să fiu animat de Dvoastră!

Și dacă totuș să găsec politici maghiari, cari pe noi aruncă vina, atunci ori nu vor cu sinceritate înțelegerea cu noi, ori ne consideră de o materie absolut inconștientă, ori sunt seduși de anumite reserve oficiale, ce și-a fi impus și România uneori, date fiind cerințele internaționale. Lecuirea e numai una: solidarizarea tot mai mult a politicei regatului român cu politica noastră, lăsând decorările d'al de Ieszenski, în grija altora.

A. C.

Ad vocem „drept istoric.“

(Glosse.)

Se zice »drept istoric« și să înțelege un drept rămas din alte vremi, care, dacă a dăinuit atâta și atâta timp, — parcă ar urmă să dăinuiască și în viitor, cine știe până când! Poate până cât va fi lumea?

Eu văd în fraza aceasta: »drept istoric« o contradictio in adiecto.

Dreptul, fie ca facultas agendi, fie ca norma agendi, ca să fie drept, trebuie să fie adecvat stărilor în ființă.

Dar istoria, e ea perpetuarea la infinit a unor stări? Nu. Dinpotrivă istoria e o variație nesfârșită a stărilor. Am avea, deci, de o parte istoria, ca evoluție; iar de altă parte dreptul istoric, incremenit. Cum rămâne cu adecvațiunea? E doară logic. că dacă se schimbă stările, va trebui să se schimbe și dreptul, care le îmbracă.

Zicând »drept istoric«, s'ar potrivi. poate, mai de grabă, să înțelegem un drept care după ce a fost atâta și atâta timp, urmează, ca astăzi ori mâne să fie șters, să fie înlocuit cu altul, ori să fie supus unor schimbări; pentrucă altfel nu ar mai putea fi adecvat stărilor noi, nu ar fi drept.

*

O obiecțiune.

Fără indoială, istoria este evoluția stărilor, cu care trebuie să urmeze și evoluția dreptului.

Dar, zicându-se »drept istoric«, se distinge acesta, ca o excepțiune, față de dreptul evolutiv, silit a ținea pas cu schimbările neincetate. Un drept staționar, referindu-se tocmai la stări, pe cari evoluția le lasă neatrinse.

Ce e supus evoluțiunei, să-și urmeze calea. Dar dacă sunt stări, cari vor rămânea și azi și mâne aceleași, cari au fost ieri, și dreptul, care le va îmbrăca pe aceste va trebui să rămână staționar.

Să precizăm.

E o parte de adevăr în obiecțiunea, ce am arătat. Dar e și o greșală.

Adevărul e, că față de stările, cari ne înfățișează o evoluție neincetată, vedem stări, cari se perpetuă. Se cuvine, ca și dreptul, care se referă la aceste stări, să ne înfățișeze o stabilitate.

Nu se poate, însă, arăta o perpetuare absolută, fără limită. Și greșeala e în presupunerea unei asemenea perpetuări, pentru a se întemeia pe dânsa concluziile dela ieri pentru astăzi, și de astăzi pe mâne cu o aparență de siguranță.

Se poate constata numai o perpetuare relativă. În definitiv tot o evoluție și acesta; dar cu pași mai mari, mai greoi și mai rari.

Rămâne apoi, ca o cestiune de apreciere a momentului, când trebuie și când nu trebuie să rămână și astăzi ce a fost ieri, — când stările s'au schimbat întru atât, în cât trebuie să se schimbe și dreptul pe urma lor, pentruca să le poată fi adecvat și pentru mai departe? Aprecierile sunt tocmai, aprecieri. Ele pot să fie în același timp foarte diferite și evoluția poate să nu le adeverească totdeauna. Astfel »dreptul istoric«, fie chiar și în limitele unei stabilități relative, nu prezintă nici de cum siguranța apodictică a unei orientări istorice în materie de drept.

Quod erat demonstrandum: Momentul istoric e străin de ideea dreptului. Poate să fie drept astăzi ce a fost drept și ieri. Dar nu e drept și astăzi, fiindcă a fost drept ieri. E drept astăzi, fiindcă este adevărat stărilor astăzi în ființă. Aceasta este ideea curată a dreptului: adecvațiunea în raport cu stările, pe cari le îmbracă.

*

După aceste, de câte ori aud zicându-se »drept istoric«, mi-se deșteaptă o bănuială. De ce „drept istoric?« De ce nu ajunge a se spune numai »drept«? Mă tem, că îndrumarea la istorie se face pentru a ne păcăli, transpunându-ne în alte timpuri, când dreptul cu pricina va fi fost drept și pentru a nu ne da răgaz să înțelegem, că pentru a fi drept și astăzi, îi lipsește potrivirea bună și dreaptă cu stările de astăzi. Mă tem, că, sub masca »dreptului istoric«, vrea să ni-se octroeze în mod fraudulos o silă usuratoare.

Dar nu ne vom lăsa păcăliți. Ci atunci, când ni-se va vorbi despre »drept istoric«, vom răspunde:

— Al! »Drept istoric?« Care va să zică un drept, care a fost altădată. Cât pentru trecut, — respectele noastre. Dar să facă bine acel drept, să nu se plimbe și după moarte prin lumea aceasta; căci l-am putea socoti — drept strigoi

Budapesta 1906.

LUCIAN BOLCAȘ.

Chestiuni sociale.

Balul studenților.

Ziua de Trei-Ierarhi e hramul gimnaziului nostru.

Societatea de lectură a studenților ține atunci ședință festivă Dizertații — în mare parte panegirice privitoare la cei trei sfinți ierarhi, sau la alți bărbați meritoși pentru trecutul acestor vechi așezăminte culturale — declamări în limbile moderne și în cele clasice, coruri, orchestră.

Iar sara, balul, istoricul bal al Blajului, numit al »studenților.«

Un condei, cu întemeiate studii istorice — și avem din darul lui Dumnezeu — ar putea scrie o frumoasă monografie pe tema acestui bal.

Ar trata geneza lui. fazele prime, apogeul acestuia. pe vremea când era cercetat și de clerici, până pe la jumătatea deceniului al 8-lea, al veacului trecut (ah ce mult e de atunci!). apoi faza lui actuală, care, observată mai de aproape, prezintă destule note interesante, și chiar o evoluție oarecare în cele ale — modei!

Bătrânii, cu zimbetul lor împăcat și cu minte știu spune lucruri prea interesante pe tema aceasta. Cum anume. domnișoarele, pentru a nu-și murdări ghetele se duceau, anno dazumal, la bal, în ciubară mari, purtate de servitori, cine anume a avut cel dintâi paraplu între ele, pe vremea când în întreg Blajul nu era decât un singur parapleu: al prepozitului. . .

Și astfel, mai în glumă, mai în serios, ne-ar zugrăvi toate fazele acestui bal, care astăzi. în veacul al XX-lea a ajuns a întruni aproape exact toate cerințele cosmetice moderne.

* * *

Pe vremea când clericii încă luau parte la acest bal, cronicariul ar semna, fără îndoială: *epoca de aur*, rămânând epoca de argint sau de bronz, pentru vremurile de mai târziu, când clericilor li s'a subtras și acest mic expedient de a face cunoștință cu lumea și de a-și încercă pașii nesiguri, pe parchetul lustruit al salei de dans.

Cronicarul ar putea să înșiruie, în lungi și însuflețite coloane, seria preoților dela sate, cari veniau cu toții din jurul Blajului și chiar din depărtări mai mari încă, ca să ia parte la aceasta petrecere. Veniau popii cu fete mari și frumoase, tot atâtea candidate de preotese sprintene și harnice. Iar clericii, cu idealismul lor sintetizat

între zidurile sfinte, aveau un prilej mai mult, de a arunca »o privire peste lume« și de a-și croi, în contururi vagi, un viitor umil dar fericit, la casa lui și la vatra lui...

Care a fost motivul acestei opreliști? Pentru ce li s'a interzis clericilor participarea la acest bal?

Din motive principiare, de sigur, *nu!*

Aceste nici nu aveau loc, când clericii noștri, în cea mai mare a lor parte, — dacă nu în totalitatea lor — nu sunt mențiți pentru viața exclusiv contemplativă, ci ca preoți la sate întemeiază familii și au datorința de a dirigea nu numai viața morală, ci, după putință, chiar și cea socială a credincioșilor.

Peste vară clericii iau parte la toate petrecerile ce se aranjază în jurul lor fără nici un control; pentru ce nu ar putea lua parte și la aceasta, sub supravegherea superiorității?

Motivul adevărat al acestei opreliști nu-l știu.

Aflu însă, că cutare cleric, cu prilejul unui bal, s'ar fi purtat renitent față de superiori, și n'ar fi voit să vină acasă, la provocare.

Nimic mai simplu. Respectivul avea să-și ia pedeapsa meritată. Dar pentru ce să se refrângă o nesocotită tinerească asupra tuturor urmașilor, cari sunt cu totul nevinovați!

Nu știu:

Aud însă, că superioritatea se ocupă iarăș, cu ideea de a inaugura iarăș pentru clericii noștri, în acest punct, statul quo ante.

Ceea-ce ar fi de dorit!

* * *

Cu toată opreliștea aceasta, balul studenților a rămas, și pentru mai departe, unul dintre cele mai frecventate. Pe semne impulsul istoric a supraviețuit acestei împrejurări puțin favoritoare.

Și astăzi, ca pe vremea cea bună, vin preoți din împrejurime, părinți de ai băieților, chiar din depărtări mai mari. Dansatoarele par a se fi împuținată însă! Părinții, cari vin din depărtări mai mari în cap de iarnă, la acest bal, își vor avea motivele lor bine simțite. Aci vezi o mamă care își privește cu drag băiatul, pășind șovăitor pe arena lunecoasă a vieții de om mare; dincolo, un părinte care vrea să-și vadă și el băiatul dischisit în haine negre de salon, și așa mai departe.

Fiecare are un interes oarecare personal.

Și tot mai puțini sânt bătrânii aceia, cari printr'un fel de obicei trecut în sânge, vin an de an la acest bal, numai de dragul amintirilor ce-i leagă de acest oraș, unde și-au petrecut cei mai frumoși ani ai tinereții.

Oameni cari să »tragă nădejde« din acest bal — nu prea sunt. Tinerii cavaleri ai acestui bal mai au să percurgă încă o bună bucată de drum, până să poată ajunge și ei stăpâni pe greul meșteșug al pâinii. De aceea ei își petrec mai bine, ca oricare altul. Viitorul e încă depărțitor, iar viața li-se prezintă de ocamdată dulce și fericită, în reflexul rozalb al gândirii lor tinerești.

Dansatoarele mai tinerele își petrec și ele bine, fără alte gânduri rezervate viitorului, care poate să mai întârzie încă vre-un an. doi-trei — și așa mai departe...

* * *

Îi văd pierzându-se în amestecul dansatorilor, pe buze cu zimbetul tinereții și al fericirii.

Și mă gândesc la vremea când eram și eu ca ei și mi-se pare că a trecut un veac de atunci.

În realitate au trecut numai 13 ani, dar vorba e, că alt veac numărăm noi astăzi.

Revăd colegii de odată, la aceeași vârstă, căci pe mulți din ei nu iam revăzut de atunci.

Și aflu o asemănare oarecare între ei și noi, o asemănare, care se afirmă până la un anumit punct de aci apoi urmașii noștri ne-au luat binișor pe dinainte.

E vorba de *luxul*, care s'a încuibat în cursul vremii.

Înainte cu doisprezece ani studenții se prezentau, ce e drept, cu toții în haine negre și cu mânuși, dar dintre toți era poate unul sau doi, care să aibă și ghetete de lac, ori piept de mătăsă; și veniau frumușel pe jos până la hotel, unde-și scuturau ghetetele, de zăpadă.

Azi tot al doilea e cu ghetete de lac, cu piept de mătăsă; și foarte mulți iau trăsură, când pornesc la bal.

Și după cât cunosc eu relațiile părinții lor nu sunt cu nimic mai bogați sau mai săraci, de cum erau ai noștri.

Gândul acesta mă posomorește în mijlocul acestui furnicar de oameni tineri și fericți.

Gândindu-mă la acest neîntreput crescendo al cerințelor sociale exagerate, îmi vine în minte vremea, când și ei vor fi capi de familie și vor avea să supoarte îndoit încă, cheltuielile pe care le fac ei astăzi părinților lor.

E departe încă vremea aceea, va zice cineva, și are dreptate.

Tot pe atât de sigur este însă că are să vină și vremea aceea, și că cerințele exagerate ale luxului cresc și se multiplică — cu patratul depărtării.

Al. Ciura.

ȚINÂNDU-NE DE BRAȚ...

Ținându-ne de braț ajuns-am podul.
Era de fier, întins în noaptea oarbă—
O aripă întinsă spre lumină
Plăpândă ce 'nzădar căuta să-l soarbă...

De acolo sus — privit-am lung abisul,
Înlănțuiți cu brațele deolaltă
Și urmărind un tren în depărtare,
Simțeam bătaia inimei cum saltă...

Ne-am strins mai tare unul lângă altul,
Păream un glas, un cuget, o simțire,
Și frica împătășiată în natură
Ni-se schimba 'ntr'a doua noastră fire.

Ilie Marin.

CÂNTEC.

Ce veselă e glăsuirea
Prietinelor mei în cor
Golind păharăle aurite
De vinul roșu spumător,

Și lăutarii cântă, cântă
Un cântec vesel și nebun,
Prietini de fericire
Și bucurii anătea'și spun.

Eu îmi ascund în palme fața,
Și trist îmi razem capul greu,
Și plâng... de ce? O știi prea bine
Numai tu singură și eu!

Enea P. Bota.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cronica literară.

*M. Sadoveanu. Mormântul unui copil.
București 1906, edit. Minerva.*

Di Sadoveanu de mult nu mai are nevoie de răvaș de drum. de mult a strabătut văile carpaților în dreapta și în stânga, fiind acasă și în cele mai depărtate colțuri românești. Di Sadoveanu cucerește și va cuceri mereu până ce i-se vor închina toți, și aceia cari — din diferite motive, sau pledând în numele nu știu cărei: »înalte morale« (?) ori »estetici deplasate« — găsesc pete în soare. Și cu toate acestea ce simpatic e în modestia lui sinceră și neafectată, ce bunătațe revarsa ochii lui veseli! Am avut ocazie să cunosc — fără să cerșesc aceasta cunoștință — pe mai mulți dintre scriitorii noștri,

căutând să fac după putință o apropiere între opera lor și modul lor de a fi, de a vorbi și de a-se purta. Și între altele m'am convins, că un scriitor cu adevărat mare își dă samă de puterea sa, fără să nesocotească pe înaintașii săi cari, după vremi și puteri au așezat unele scări ale sușului său; acești scriitori cu adevărat mari apreciază și opera colegilor, mai puțin sau chiar egal talentați, bucurându-se de progresele lor și regretându-le nereușita. La nici un scriitor rău, chiar dacă pe un moment înregistrase ceva aplause, nu am găsit modestia ci infumurare, nerecunoștință și invidie.

Mormântul unui copil e ultima opera a dlui Sadoveanu și tot odată o nouă dovadă a puternicului său talent. Rareori am cetit o carte, care să trateze subiecte atât de variate și totuși să aibă ceva comun, ce te face să simți înduioșarea aceea gingașă, străbătută uneori de

adânci înfiorări, ce și-o produce mormântul, cald încă, al unui copil.

Mormântul unui copil e prima bucată, mormântul unei dragoste copil e *Plopul*, mormântul unui suflet copil e în *Tu n'ai iubit*, mormântul unui copil e și în celelalte, cel puțin aceasta mi-a fost impresia primului citit. E o notă fină, abia se simte, și care nu isvorește din repetiția subiectelor sau a unor desfășurări ale acestora; e o notă care poate că nici nu există, dar eu cred, că există fără să pretind cetitorilor să o admită. Cetească fiecare volumul și să caute să-și facă judecata independent de cele ce să spun prin *dările de samă*, căci nici o dare de samă nu are o valoare mai mare decât a unei păreri individuale. Și câștigul civilizației nu e în a jura în spusele unuia ci în ale judeca independent dându-și samă de ele cât mai mulți. Astfel și în literatură nimeni să nu caute a judeca o operă prin prisma cutărei *dări de samă* aceasta să fie mai mult un termin de comparație un indemn la analiza operei.

I. T. Mera. *Din lumea basmelor*, edit. Minerva. București.

Di I. T. Mera — vechiul colaborator al Convorbirilor Literari, al Familiei, al Tribunei dela Sibiu cât și al celei dela Arad — publică într'un volum frumos ilustrat o parte din poveștile Dsale. Poveștile dlui Mera sunt cunoscute, le știm de mult dela povestitorii satului ori de prin altă colecție de basme, și totuș se par nouă prin haina curată și proprie în care ni-se înfățișază.

E, Ionescu. *Cauza Românească în Turcia Europeană*. București 1906.

Cauza românească în Turcia este o cauză desperată, căci nici până astăzi n'a eșit din greutatea începutului. Și ca toate faptele din Turcia așa și cauza românească e învăluită într'un fel de umbră. De giaba cauți adevărul situației, românismului; rezultatul fidei al propagandei românești nu-l poți afla. Ziarele înregistrează mereu jerttele panelinismului, cum în anii trecuți înregistra pe ale panbulgărismului.

E sânge de frate, și vărsarea lui trebuie să-ți producă durere și revoltă, care durere și revoltă se mărește când afli, că aceste victime adeseori sunt apostoli ai slavismului, ori ai elinismului, și nu ai românismului.

Di Ionescu în partea I. a lucrării Dsale espunând istoricul propagandei românești, face tot odată și critica sistemului urmat până acuma arătând cauzele cari au împedecat progresarea cauzei românești. În partea a doua tratează conflictul cu Grecia, origina și urmările lui.

N. Iorga: *Scrisori și inscripții ardelenne și maramureșene*. București 1906.

O carte care ne privește pe noi, Români de sub coroana Sfântului Ștefan; o carte care dă mii de frânturi interesante și prețioase din trecutul nostru; o carte care dovedește, că să poate face istoria noastră nu numai pe două sute ani din urmă, ci și pe viacurile cu mult mai înainte; o carte care ne și arată cum se poate face, cum se poate ajunge la aceasta istorie națională.

Din miile și zecile de mii de însemnări, făcute, cu slove când mai urite când mai frumoase, prin cărțile bisericești, din manuscrisele vechilor preoți cărturari, din număratoarele diplome nobilitare, din cele ce au scris și străinii se pot forma monografii cari să stabilească unele fapte, din cari să se înjghebeze istoria noastră.

Preoții, învățătorii și studenții în teologie sunt datori ca să urmeze frumoasa pildă și sfatul dlui Iorga și să adune bogăția de informații ce se mai păstrează prin bisericile noastre.

L. Rusu.

* * *

Munții Rodnei, studiu geografic întocmit pe baze geologice de Dr. V. Meruțiu, București 1906.

Ca un început al strădaniei sale și ca o datorie față de vatra părintească, ne dă autorul acest studiu. Pe lângă o literatură bogată, și-a mai folosit datele și experiențele sale câștigate în excursiunile, ce le-a făcut prin sus numiții munți, ca universitar și mai târziu ca profesor la liceul din Năsăud.

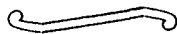
După ce arată topografia Munților Rodnei, așezați în colțul de miază-noapte a podișului ardelen, în față cu Munții Tăgărășeni dela miazăzi, în mod foarte clar și temeinic schițează raporturile geologice. Incepe cu *masivul cristalin*, aceasta particularitate a munților Carpați, care s'a ridicat de sub pământ treptat, scuturându-și din spate formațiunile sedimentari, de mai târziu. Aceste formațiuni se găsesc azi în jurul masivului.

Descrie amănunțit aceste formațiuni, argila, calcarul numulitic, gresiile eocene din grupa terțiară; amintește de erupțiunile petrecute în munții noștri. Munților de miazăzi și vest, cari începură a se ridica încă în epoca mezozoică, li-au urmat la miazănoapte Munții Rodnei. Erupțiunile întâmplare în perioada miocenă au produs relieful de azi în munții din jurul Transilvaniei. Munții dela miazănoapte și dela răsărit ridicându-se treptat, au despărțit marea Transilvaniei și au rupt-o de valurile mărilor din jur. Din marea aceasta ocolită de munți s'au descărcat depozitele noastre de sare. Șirul erupțiunilor terțiere l'au încheiat bazalții între cari și bazaltul dela Tihuța.

Autorul înșiră apoi raporturile geografice tot așa de interesante ca și cele geologice. Numeroase numiri de munți și vărfuri, auzite din gura poporului: Tomnatic, Comarnic, Frasinis, Dealul Cucului, Măgura Porcului, Curcanul, Piciorul Vulpei etc.

Interesante sunt și datele climaterice. apoi raporturile naturali (minerale, plante și animale) precum și cele etnografice. Intreg studiul arată că autorul a stăpânit întru toate materia lucrată, și i-a succes să redea pe deplin icoana vetrii sale părintești, a ținutului, trecutul căruia se amintește cu cinste în istoria poporului nostru.

Ch.

PROBLEME.

La chestia emigrării românilor în America.

— Urmare. —

»Naționalitatea« — după Mancini — este grupa aceea de indivizi, care locuiește pe un teritor compact și are conștiința naționalității sale». Înțeleg aceasta toți politici de samă și nu avem decât să privim la statele, în cari să fac încercări de desnaționalizare și ne vom convinge, că toată atențiunea este îndreptată spre a tăia aceste

două condiții de viață națională. Unul dintre mijloacele cele mai eloquente este colonizarea. Privind acum raporturile din țara noastră, cine mai trage la indoială, că motivul stării noastre înapoiate și umilitoare este tocmai faptul, că nu suntem destul de compacți pe teritoriul locuit de noi? O muncă uriașe s'ar recere și toată atențiunea ar trebui să ni-se îndrepteze într'acolo, ca ținându-ne tari în pozițiile noastre să pornim procesul cel mare de consolidare națională absorbind elementele ce pot fi mistuite și eliminând pe celelalte. Și iată, în loc. să pornim această muncă să pornesc valuri de Români în proporții tot mai îngrijitoare și i-au drumul spre America. Incezuți pe conservativismul nostru și pe puterea noastră de rezistență, nu vedem, că trecem în exagerări periculoase și uităm, că poate chiar acele proverbe, pe cari le rostim cu mai multă mândrie cum este și „apa trece pietrele rămân» sunt mai curând expresiunea frii noastre lăsătoare, care să împacă cu toate situațiile în nădejdea unui viitor mai bun, decât expresiunea unei conștiințe superioare, care nu-și pune încrederea în mâna sortii, ci în propria-i voință. Și amăgindu-ne astfel cu vorbe frumoase lăsăm și astăzi toate la voia întâmplării, iară urmarea este, că ne rămân proverbele și noi ne prăpădim. Să luăm numai datele statistice și vom vedea cât de puțin este motivată încrederea cea oarbă în vitalitatea noastră. În Basarabia, fostă țara românească, în decurs de mai puțin de un secol am pierdut mai bine de jumătate din populația țerii. În Macedonia grecomanii întrec deja cu mult numărul celor ce și-au păstrat naționalitatea lor românească, în Serbia se sârbisează, în Bucovina să *rutenisează* românii sfidând astfel în chipul cel mai frivol provocarea la ale noastre șapte vieți, iară la noi numai orbul nu vede, câte procente nu pierdem an de

an și pe ce cale minunată suntem ca să facem încă progrese.

Prin urmare nu este motivată încrederea, cu care privim în viitor și cu care tranșăm și pericolul, la care ne expunem prin emigrările, ce să fac acuma. Cerința naționalității de a trăi pe un teritoriu compact nu este numai pentru a întări forța numerică, ci este pentru a-l ține pe fiecare individ în cursul vieții sale proprii naționale, ferit de ori ce influințe străine și angajându-l tot mai mult și tot mai strâns la o conlucrare conștientă pentru îndeplinirea marilor probleme naționale. Dacă ne vor lipsi însă zeci de mii, ori — în timpul cel mai apropiat — sute de mii de oameni, cari — fie și cu schimbul — vor fi ruși din cursul acestei vieți, să mă ierte toată lumea, dar aceasta este un pericol pentru cauza românească! Când judecăm astfel de lucruri, să nu pornim din cazuri singuraticе, ci să privim cestiunea în ultimele-i consecuente, să nu ne încântăm de bărbăția, cu care reîntorsul din America î-și mântue ambițiunea fie și în fața poliștului de pe stradă, ci să cum-pănim câștigul și pierderea, ținând samă de postulatele ideei de naționalitate, căci tot și numai ce să pierde pe contul acestei idei este pierdere adevărată.

Ei bine, pătrundeți în psihologia acelui țaran, care ia drumul spre America. Întâi î-și lapădă portul. Și aceasta nu o face avocatul, care-și lasă hainele de cancelarie și-și îmbracă fracul, ci o face *țăranul!* Oare nu-i pus el în fața unei probleme grele și oare nu *reflectează* el nimica? Ajuns în America, el trebuie să-și schimbe tot felul lui de trai de acasă, altă ocupațiune, care-i ia și plugul și boii și căpițele de fân cu toată poezia și dragostea legată de ele. La început va doini el în odăița lui — străină și ea —, î-l va învinge dorul pentru toate cele lăsate acasă, dară cu

timpul să va obicinui să-și afle mângăiere și compensație deplină pentru toate sacrificiile rupte din sufletul său în echivalentul material. Și iată-l adus pe omul acela lipsit de o cultură, ce l'ar putea scuti de greșeli, să pună banul mai presus de toate și să-și facă educația în senzul, că pentru câștig material nu e nici un păcat să-ți îneci în tine toate pornirile inimii tale, toată conștiința ta românească.

Până ce e în America, nici nu-i așa pericol mare, căci în 2—3 ani nu se va face nici un român englez. Dară să vor întoarce în țară, și vor căuta condițiile unui traiu ieftin acolo, unde îl vor putea afla. Și trecuți prin școala ce au făcut-o în America, câți dintre ei vor fi, cari să nu pice în cursele, ce ne stau deschise? Imbibăți poate și din Americă cu ideile socialiste, deprinși să pună în al doilea plan cerințele naționale, espuși în patria noastră la tot felul de tendințe, cari ne amenință cu distrămarea națională, oare cum vor putea să reziste și să prefere greul martiriului, unei vieți tihnite. Și apoi timpul împacă pe om și cu situațiile schimbate și cu timpul se vor găsi desigur mulți, cari să vor stabili frumusețel în America.

Dară nu este câștig după emigrări, nici din punctul de vedere al economiei naționale.

Pornesc și eu din aceea convingere, că nu vor rămâne toți, ci cei mai mulți dintre românii noștri să vor întoarce în patrie. Trebuie să calculăm și cu aceea, că nici America nu va fi totdeauna o baie de aur și prin urmare va veni timpul, când vom fi siliți să ne îngrijim de traiul nostru la noi acasă, în condițiile ce ni-le oferă relațiile economice, sociale și politice dela noi.

Ce vom face atunci? Ce-i vom da țăranului de lucru? Căci pe acel țaran nu-l vom mai putea anima pentru munca câmpului din simplul motiv, că nu i-să

plătește. Î-mi vor reflecta mulți că nu am dreptate, doar țăranul cu banii câștigați în America i-și cumpără pământ, dovada cea mai bună, că în ținuturile, de unde emigrează în număr mai mare s'a urcat prețul unui pogon de pământ dela 100 fl. la 4—500 fl. Adevărat, cu atât mai mare îi va fi însă decepția, când va vedea că pe lângă că nu i-să remunerează munca, și-a plasat rău și capitalul. Și va urma ceea ce este inevitabil, pământul își va pierde prețul, iară înavușii în America i-și vor perde capitalul.

Dară să intrăm o lecută mai adânc în analisarea lucrurilor.

(Va urma).

A. Ciato.

DIVERSE.

Liga — persoană morală. Proiectul de lege din inițiativa parlamentară, prin care să acordă calitatea de persoană morală „Ligei pentru unitatea culturală a tuturor Românilor“ a trecut și prin senat și a fost puimit cu unanimitate. Sperăm înflorirea Ligei, ca să-și poată împlini cu vrednicie nobila-i misiune.

Serbarea aniversării „Unirei principatelor la Ateneul din București“. Ministrul cultelor și instrucțiunii publice, a serbat și anul acesta aniversarea unirei principatelor. Sala ateneului era plină de public și de elevi și eleve dela toate școalele din București. Dl. Marin Demetrescu, directorul liceului „Lazăr“ a rostit o conferință. S'a cântat imnul regal. După aceasta s'au produs corurile școalelor secundare din București.

Pentru gimnaziul din Brad incurg din toate părțile sume frumoase, ceea ce dovedește, că tot mai este în noi dor și putere de înaintare. Este frumoasă hotărârea tinerimei universitare române din Cluj de a da un concert în folosul gimnaziului. Un act vrednic de toată lauda

este și contribuirea „Crișanei“ din Brad pentru acest gimnaziu cu suma de 50000 cor., ce se vor plăti în decurs de 8 ani, în rate anuale à 6250 cor.

d. *N. Iorga* a ținut în 29 Decembrie st. v. o splendidă conferință la Bârlad cu prilejul înființării unei biblioteci publice. A mai ținut o conferință la Focșani.

La Focșani va avea loc zilele aceste întâiul congres al presei naționaliste pentru a lua măsuri de apărare contra pericolului jidovesc.

Exportul de petrol. În luna Decembrie s'a făcut primul export de petrol român în India. S'a exportat 5465845 de kgr petrol rafinat. În decursul lunii Decembrie s'a mai exportat pentru Anglia 4573017 kgr. de petrol brut, 4,119,365 kgr. petrol rafinat și 1,929,899 kgr. de benzină. S'a mai exportat pentru Turcia, Germania și Bulgaria.

În onoarea Vienei și a primariului Dr. Lueger consiliul comunal din București a hotărât, ca strada Vamei să fie numită de acum înainte strada Vienei, iar strada Clementei strada Carol Lueger.

d. *Horia-Petrescu* a sulevat ideea să contribuim pentru ridicarea unui monument lui George Lazar. Ne alăturăm din toată inima la inițiativa frumoasă.

În „Apărarea națională“, ce apare la Craiova să publice o serie interesantă de articole privitoare la chestia țărănească, datorite dlui I. M. Olteanu.

La Budapesta să va țină o „șezătoare“ românească aranjată de un mare comitet de tineri academici din toată țara. Dată fiind importanța deosebită pentru viața culturală a acestor fel de manifestațiuni, credem, că va grăbi public din toate părțile să sprijinească bunele intențiuni ale aranjatorilor.

Monument poetului Alexandri. Un comitet având în frunte pe dl I. Kalinderu, președintele academiei a luat inițiativa ridicării în București a unei statui poetului V. Alexandri.

Până acum s'au strâns la 90000 de lei. M. Sa. Regele Carol a subscris suma de 20000 lei. Un concurs să va deschide între sculptorii români pentru ridicarea monumentului, care probabil va fi așezat în piața Teatrului.

* * *

Tinerimea universitară din Cluj, aranjază în 3 Martie st. nou un concert sub patronajul domnilor Alexandru Mocionyi, Iosif Șterca Șuluț, George Pop de Băsești, Dr. Teodor Mihali, Dr. Ales. Vajda, Dr. Stefan C. Pop, Dr. Iuliu Maniu și Dr. A. Vlad, cu concusul dșoarelor Valeria Papp, Virginia Gall și Getta Hodosiu. În fruntea comitetului aranjator este dl Dr. Amos Frâncu.

* * *

Direcțiunea poștelor din Cluj ne roagă să publicăm următorul aviz: Cu privire la pachetele postale destinate pentru România spre ușurarea manipulării cu 1 Febr. n. întră următoarele înorii:

Începând dela 1 Febr. a. c. vămuirea să face pe baza declarațiunii vamale. Să cere ca declarațiunea să fie pe cât de posibil în limba franceză, la tot cazul însă conținutul colectelor să fie detaliat, precum și valoarea și greutatea netto a mărfurilor precis însemnată. Administrația vămilor române însă în caz când declarația nu e corect compusă, sau când să perde, va desface și pe viitor colectele postale. Va deschide colectele și în caz când conțin obiecte de aur și argint, precum și în cazul când să propune că declararea conținutului e falsă. Este în intesul trimitătorului deci, ca să compună corect declarațiile vamale.

Cluj, 29 Ian. n. 1907. — Vuchetich, directorul poștelor și telegr.

REVISTE.

Viața românească (Iași, strada Română 4). Aceasta excelentă revistă, ce apare sub direcția dlor C. Stere și P. Bujor având concursul multor scriitori de valoare cu nrul I de pe Ianuar întră în al doilea an de existență. Îndeplinește o muncă prețioasă, care din toate punctele de privire merită sprijinul intelectualilor noștrii. Apare lunar. — cu aproximativ 150 de pagini. Abonamentul pentru Austro-Ungaria: un an 15 cor. Nrul de pe Ianuar are următorul sumar:

I. Al. Brătescu-Voinești *Contravenție* (schiță). O. Carp. *La mormântul Anii* (versuri). V. Cioflec. *De acasă*. A. Phillippide. *Specialistul român*. Cornelia din Moldova. *Toamna, Pe lună, Stele* (versuri). D. D. Pătrășcanu. *Din amintirile lui Constantin Casian*. Ana Contra-Kernbach. *Basm, Singurătate* (versuri). C. Stere. *Patru zile în Ardeal*. Dinu Ramură. *La Utrénia* (versuri). Mihail Sadoveanu. *Casa veche* (schiță). G. Ibrăileanu. Ioan Al. Brătescu-Voinești. George Tofan. *Viața Românească în Bucovina* (Teatrul). S. Secula *Viața Românească în Ardeal* (Școala elementară și școala confesională). George Ranetti *Cronici bucureștene*. Izabela Sadoveanu-Evan. *Cronica Literară* (Arta națională). Locot-Colonel Sc. Panaiteșcu. *Cronica Militară* (Educațiunea militară). C. S. *Cronica Internă* (Piemont românesc?). I. G. Duca. *Cronica Externă* (Criza religioasă în Franța). G. I. Polemica (Falsurile d-lui M. S.-Rîmniceanu). P. Nicanor et Co. *Miscellanea*.

Reproducem din »Cronici bucureștene« de G. Ranetti scrise cu mult humor. partea, care să potrivește de minune și la raporturile dela noi: »Toți.. ministrii vor să fie!... Domnilor Bujor și Stere, Nu credeți c'a sosit vremea încă zece ministere Nuoii să se creeze — acuma, în mănoasa noastră țară? Iar șefia de partide să fie hereditară? În acest chip, potoli-s'ar multe uri, multe ambiții Și s'ar isprăvi odată și cu »paraponisiții«, — Bălării ce nu cresc numai pe-al politiceii ogor, Ci și-n câmpurile Artei stau puzderii pe răzor! Ia priviți Literatura. Grele timpuri! Tiupuri triste! N'avem cetitori o mie, șavem trei mii de reviste! Ele-apar, dispar... zădarnic s'affi rostul lor te'ncerci: Nasc și mor ca pe maidane prășitoarele ciuperci. N'avem scriitori. Puținii ce-i avem sunt slabi, rahitici, Dar în schimb batalioane răsăritu-ne-au de critici! Dintre dânși fiecare-și are mica lui pagodă, Fiecare să trudește a scoate-un poet la modă, Fiecare-i »șef de școală« și »Măestru« consfințit De câțiva minori cu plete ce Liceul n'au sfârșit«.

* * *

Șămănătorul (București, B-dul Academiei Nr. 3). Revistă literară săptămânală sub îngrijirea dlor: D. Angsel, St. O. Iosif, M. Sadoveanu, C. Sandu Aldea, Ion Scurtu, pentru partea literară și dl G. M. Murgoci pentru partea științifică. Sub îngrijirea acestei frumoase pleiade de tineri scriitori e numai firesc ca »Șămănătorul« să fie una din cele mai cetite și îndrăgite foi. În serviciul culturii naționale »Șămănătorul« este un factor remarcabil, căci a reușit să concentreze la o muncă unitară pe toți reprezentanții mai de samă a noului curent literar atât de sănătos și aducător de bine. Nrul ultim (4 Febr. 1907) a apărut cu următorul sumar:

Zamfir C. Arbure. — Mișcarea liberatoare din Basarabia (câteva lămuriri generale). D. Anghel. — Darul

Valurilor (poezie). N. N. Beldiceanu. — Mătușa Anița (sfârșit). L. Măricaș. — Bogdana (poezie). I. Borcia. — Cântec de vânătoare. T. Filipescu. — Caravlahii din Bosnia. C. Teodorescu. — Deplângerea soției lui Asan Aga (după Goethe). Sc. și Gh. M. M. — Cronică. Alex. G. Doinaru. — Cronică veselă: Un nou novelist. Variantă Fără ajutorul lui Catul. Pro Domo.

* * *

Revista noastră (București, Str. Teilor 78). S'a întărit mult prin colaborarea dlor Ion Gorun și George Coșbuc. Cu un material îngrijit și bine ales să prezintă ca cea mai potrivită revistă pentru familie. O recomandăm cu căldură! Cuprinsul nrului 1. 1907 este următorul:

Mulțimea revistelor de Ion Gorun. De ai pornit, poezie de Elena Farago. Același gol din suflet, poezie de I. U. Soricu. Șarpele casei, comedie de moravuri de V. Leonescu. Singurătate, poezie de C. Ardeleanu. Vatra luminoasă, prolog în versuri de G. Ranetti. Galeria artistelor noastre: D-ra Mărioara Voiculescu, cu portret de R. N. Felicia, roman de Constanța Hodoș. Clipe dulci, poezie de V. Loichiță. Sorcozașii lui meșter Cerceluș, schiță de Fl. Cristescu. Cântec, poezie de V. Loichiță. Cronică artistică de Gr. Gh. Ideal, poezie de Maria Nicolau. Notițe bibliografice de H. și I. V. Glume etc. etc.

* * *

Neamul românesc și Floar»a darurilor regretăm, că nu ne-au venit la redacție.

* * *

Convorbiri (București, strada Doamnei 20). Sub conducerea dlui M. Dragomirescu au apărut până acum trei numeri. În nrul prim sub titlul »Cătră scriitori și cetitori« dl Dragomirescu arată scopul și direcția revistei în următoarele:

«Știu că preocupățiunea politică și culturală a intrat atât de mult în sufletele cetitoriului, fie el naiv, fie el cult, încât prețuirea poezilor nu se mai face după adâncimea, după nouțate, după căldură, după bogăția și amplitudinea imaginațiunii unui poet — ci după naționalismul și românismul lor. Un Octavian Goga, care cu monotonie, cu lipsa de relief și uneori cu beția lui de cuvinte, nici nu e de comparat în privința valorii artistice, cu clasicul Iosif și cu vigurosul și totuși delicatul și plin de frâgezime Coșbuc, este totuși socotit astăzi ca cel mai mare poet al nostru. Această atmosferă a făcut ca poeți în adevăr mari, mari cum poate dela Eminescu nu am avut, n'au fost relevați de nimeni, deși unii ca aceștia vor face gloria neamului nostru, mâne. Câți n'au scris de Octavian Goga? Cine nu l-a

preamărit? Cine nu l-a îmbrățișat și nu l-a alintat? Și totuș o poezie, bunăoară, de-a lui Cerna, face mai mult decât toate poeziile acestui cântăreți al Ardealului. Și de ce unul e atât de lăudat, iar de celălalt nu se vorbește de loc, sau cel mult se menționează, ca ori care altul? Fiindcă Cerna nu este nici naționalist, nici poporanist. În sufletul lui nu vibrează sentimentalitatea ce înterează o clipă pe un neam, ci aceea care va mișca vecinic omenirea. Dar cine să se ocupe astăzi cu un poet care se gândește la soarta omului, și nu la aceea a poporului?

Aceasta însemnează că, în aprecierea operelor de artă, în vremea de față, este precumpănitor criteriul politic și cultural, nu criteriul artistic. Aceasta însemnează că înțelegerea operelor literare este din capul locului falsificată, și apariția acestei reviste este tocmai semnul că o reacțiune în contra acestui tel de a privi lucrurile se impune. N'aș vrea însă să fiu rău înțeles. N'aș vrea să se confunde tendințele acestei reviste cu acelea, bunăoară, ale Vieței nouă, unde criticii, preocupați de mărunțișuri de formă și chinuți de fobia românismului și mai cu samă a »țărănismului«, osândesc atâtea lucrări, de o înaltă valoare literară și adăpostesc sub aripa lor produsele cele mai evident alse ale literaturii de astăzi. Dacă e o greșală (scuzabilă prin scop), înălțarea nemeritată a unor poeți, pentru că sunt naționaliști, apoi e o greșală și mai mare (fiindcă nu e scuzabilă prin nimic) înjosirea unor scriitori, pentru că sunt naționaliști. Atitudinea criticului, în concepția critică a acestei reviste, n'are să fie influențată câtuși de puțin de conținutul operei de artă. Naționaliști și umanitari, conservatori și poporanisti, realiști și romantici, clasici și simboलिști, impresioniști și parnasieni, toți poeții, numai adevărați poeți să fie, au dreptul să fie judecați cu aceeași măsură — măsura cerințelor artei».

Credem, că se face o nedreptate dlui Goga. Tot astfel nu este justificată prin nimic deosebirea ce se face în aceasta revistă între scriitorii ardeleni și neardeleni. Astfel de distincțiuni nu servesc interesul unității culturale și dau anză la diferențieri păgubitoare tocmai acelei »limpeziri, pătrunderi și rândueli, ce i-a lipsit până acuma« literaturii noastre. Nrul prim să presintă cu următorul sumar:

Mihail Dragomirescu. — Cătră scriitori și cetitori. P. Cerna. — Către pace, poezie. D. Nanu. Andromaca de Racine, traducere în versuri. Radu de Rosetti. — Se-

mănătorul, sonet. Em, Cârleanu. — Moștenitorul, schiță. Corneliu Moldovanu. — Răsvrățiții, poezie. H. Frollo. Necunoscutul, poezie. A. Mândru — Dorința, poezie. I. Dragoslav. — Sfântul, nuvelă. H. Frollo. — Acme și Septimiu, traducero din Catul. I. Dragoslav. — Cântec poezie. Supliment artistic (cu ilustrații: tablouri de Costin Petrescu. Mihail Dragomirescu. — Pictura noastră, (Grigorescu și Costin Petrescu). Eug. Lovinescu. — Literatură streină. Mihail Dragomirescu. Revista critică.

* * *

Funinea literară (Suceava, Bucovina) nrul I. Anul IV. cu următorul sumar:

O scrisoare Sextil Pușcariu. Surorii mele, G. Rotică. O noapte strașnică Em. Grigorovitză. Dragă mamă Leandru. Tinerețe, H. Petrea-Petrescu. Astă vară, V. Loichiță. Borza, S. Fl. Marian. Sonet. Leandru. Plastica Renașterei și Michelangelo I. Veslovichi. Nemărginirea B. Părintele Ion, Liviu Marian. Noaptea anului nou Filuț. Busuiocul, Elena N. Voronca. Doruri, V. Huțan. Documente, Dim. Dan. Jurământul Taniu. Scara de iarnă Ion Streșină. Notițe bibliografice N.-r.

* * *

Ramuri (Craiova, Str. Știrbei-Vodă) nrul I, an. II, să prezintă mai bine încă ca numerii anteriori. Dăm sumarul:

Corneliu Moldovan. — Cântec Răsboinic (poezie). N. Aănescu. — Un plan de muncă. Ana Căndreanu. — Bătrânul preot (poezie). I. Agăărbiceanu. — Fragmente. Const. A. Ciulescu. — Vântul (poezie). D. Tomescu — O literatură de preoți luptători. St. Braborescu. Cartea aurită (sonet). Locotenentul Vulovici. — Oltule P. N. Ciotori. — Martinez I. Cedru. — Plecând (Poezie) G. C. Ionescu. — Străinii despre noi. P. Partenie, N. Bănescu, D. Vultur — Croica. În supliment: Vechea biserică S-tu Dumitru din Craiova.

N. Bănescu. — Către cetitori. I. Enescu. — Pastel (poezie). I. Agăărbiceanu. — Tuțu Ilic. A. Mândru. — Acasă (poezie). I. Boteni. — La oaste. Locotenentul Vulovici. — Sabia (poezie). Ecaterina Pitiș. — Îmi place (poezie). D. Tomescu. — Poiana Sibiului (impresii din Ardeal). St. Braborescu. — Din scrisorile ei (poezie). D. Tomescu. — Mișcarea românească a elevilor Craioveni. C. Ș. Făgețel. — Cântecul Pribeagului (poezie). Ag. N. Bănescu, C. Ș. F. — Cronica. În supliment: Biserica Sf. Treime din Craiova.

* * *

Lectura (București, Str. Vânătorului 14). Cu următorul sumar:

Scrisori de femei, de M. Prévost. Cugetările unei Regine, de Carmen-Sylva. Cântarea României, de Al. Russo. Poezii de H. Lecca, R. Rosetti și Victor Hugo. Viscolul, Nuvelă de Puschin. Planeta Marte, de C. Flammariou. Sara unei zile de sărbătoare, de Leopardi etc.

* * *

Stenografal (București, Str. Izvor nr. 139), organ al «societății române de stenografie» sub direcția dlui Henri Stahl. Sumarul:

Necrolog — Istoricul stenografiei la Români: cărțile d-lor Păun, Protopoșescu, Harezeanu. — Prima mea întrunire publică. I. Brăteanu și stenografia — M. Kogalniceanu și stenografia d-l N. Iorga și stenografia — Sfârșitul cursului de stenografie integrală.

* * *

Luceafărul nr. 1, an. VI. Sub titlul «Niște lămuriri» dl O. G. (Octavian Goga) vrea să facă spirit pe conta noastră. vrea să dispute dreptul de existență al revistei noastre și vrea să ne învețe cum trebuie să scriem. Nu-l putem opri. I-am ști da răspuns, precum am ști să scărmanăm și pe unii parveniți intelectuali de ai noștri, »carii neputând să muște morfolesc arta în gingii«. Dară avem răbdare. Timpul face justiție de tot, ce se petrece și timpul va arăta, cât preț e a se pune pe păreri ca și acestea a-le dlui Goga și pe sentimentele, de cari se conduce față de noi. Nouă nu ne face nici o plăcere să ne prindem la hărțuială cu dsa chiar acum, când ca poet își trăește lunile de miere.

* * *

Răvașul cu întâi Ianuarie și-a luat formatul de revistă. E îngrijit redactat și conține multe lucrări și obserări interesante. Adresa: Cluj, str. Jokai 6.

* * *

Țara noastră, foaia poporală a asociațiunii sub conducerea dlui O. Goga. să prezintă tot mai bine. Lasă însă mult încă de dorit, dară dela domni grupăși în jurul acestei reviste suntem îndreptățiți să așteptăm cele mai bune.

* * *

Musa română, redactată de dl I. Murășan cu următorul cuprins:

Scherzo, o piesă în stilul lui Schumann, are un motiv foarte drăguț, vioi în timpuri iute, este o lucrare cu multă îngrijire și pricepere artistică, o inspirațiune ce denotă un talent deosebit pentru piese classice. Ceva de remarcat mai mult este, că firul sentimentului românesc cu toată haina artistică nu l'a părăsit. ci trece prin toată compoziția ca un fir roșu, care e propriu a măiestrului Murășan. Piesa în întregul ei recere un pianist abil cu bună tehnică, și poate ori când figură ca un punct de forță în ori și ce concert.

Ce privește valsul de Salon «Rămăi sănătoasă» putem spune, fără să exagerăm că un

vals astfel alcătuit pur din motive românești, care poate îndestulă pe ori care pianist scupulos, atât din punct de vedere melodic cât și artistic, noi nu cunoaștem.

Duetul «Cea fost a fost» tot de Redactorul «Musei» este acemeni foarte reușit. Altfel duetul acesta a fost primat în a. 1883 la Conservatorul din Lipsca.

Peste tot Nr. 10 și 11 se prezintă în toate privințele că o adevărată foaiă muzicală și folosim prilejul ca și în foaia noastră să o recomandăm cu toată căldura iubitorilor de muzică românească.

* * *

Sănătatea revistă bilunară ilustrată de medicină populară, redactată de un comitet de medici, apare la Bucureși, Str. Carol I., Nr. 23. Nrul din 1 Februarie a apărut cu următorul sumar:

Copii criminali pag. 337. Cum arată omul la început? (cu 1 ilustrațiune) pag. 338. Ce este emfizemul pulmonar și cum să-l tratăm? pag. 339. Sifilisul celor nevinovați. (urmare) pag. 340. Trăiască muzica! pag. 340. Cum putem scăpa de guturai? pag. 341. Sfaturi pentru cari vor sa fie frumoși Praf de dinți. - O apă bună pentru obraji. — Brillantină pentru păr și mustați. — Părul blond. — Pielea unsuroasă pag. 341. Primejdiile acidului fenic pag. 341. Durerile produse de eșirea dinților pag. 342. Laptele și lumina pag. 343. Alcoolismul și intelectualii (urmare) pag. 343. Nu lăsați copii să puie mâna pe orice pag. 343. Cugetare pag. 343. Om sălbatic sau om primitiv? cu 2 ilustr. pag. 344. Cum se face un masaj general? (cu 24 ilustrațiuni) urmare și sfârșit pag. 344. Cum se combate delirul tremens? pag. 345. Primele ajutoare de dat în cazurile de accident (cu peste 150 ilustrațiuni) urmare și sfârșit pag. 346. Cultura de întregire a Soci pag. 346. Cum se face nutrițiunea? vasele hilifere (cu ilustrații) urmare pag. 348. Când EL e de 50 ani și EA numai de 18, Roman sensation al din viața unui medic celebru (urmare) pag. 349. Anecdote din viața medicală pag. 350. Consultațiuni medicale. pag. 350.

Agrarul, organul Societății Agrare a marilor proprietari, apare de două ori pe lună (București, Calea Victoriei 77). Ne-a sosit 2 numeri de odată, unul cu datul de 15 Ianuarie, celalalt cu datul de 31 Ianuarie. Este o foaie excelentă, cuprinde articoli serioși și informațiuni prețioase

asupra stărilor economice și financiare ale României. Fie-ne permis să reproducem un articol, care ne va împărtășia unele nedumeriri, provocate tot de informațiuni luate de prin foile și revistele din țară, și care de sigur va contribui să privim cu aceeaș mândrie la scumpa »Românie«, cu care ne place să privim întotdeauna.

* * *

»Onoruri date României«, este titlul articolului, ce ne-am luat voie să-l reproducem:

În timpul din urmă, România a fost obiectul deosebitei atențiuni a unora dintre cele mai principale state ale Europei.

Astfel, Franța a primit în mod deosebit delegațiunea României, care s'a dus la Paris pentru a trata convențiunea comercială cu acel stat. D. Pichon, ministrul afacerilor străine al Franței, a dat un prânz oficial în onoarea delegațiunei române, la care au participat și primul ministru și mai mulți alți dintre ministrii acelu stat.

La Berlin s'a făcut o strălucită primire d-lui Tache Ionescu, ministrul de finanțe, care a fost în audiență la împăratul Germaniei și reținut la dejun de cătră acesta. În urmă, ministrul de externe al Germaniei a dat un prânz oficial, în onoarea ministrului nostru, cu care ocaziune a oferit dlui Tache Ionescu marele cordon al ordinului Vulturul Roșu, după autorizația împăratului Wilhelm.

La Viena a fost primită în mod foarte călduros delegațiunea primăriei bucureștene care s'a dus să inapoieze vizita ce primarul acelu oraș, cunoscutul Dr. Lueger, a făcut-o capitalei noastre, cu ocaziunea Expoziției naționale.

Toate aceste primiri și onoruri date delegațiunilor noastre și unuia dintre mi-

nistrii noștri sunt de natură a ne îmbucura peste măsură.

Ele dovedesc că prestigiul țării a crescut în fața străinătății și că azi România e considerată ca un însemnat factor economic și politic în răsăritul Europei.

De aceea e bine să ne bucurăm cu toții de onorurile date persoanelor noastre oficiale și să fim încredințați, că acele onoruri se resfrâng toate asupra țării și că ele au fost date ca o manifestație spontană de simpatie pentru România, iar nu spre a se satisface interesele personale sau vanitatea unora dintre oficialii noștri, cum în mod greșit susțineau unele ziare politice.

Suntem de asemenea încredințați, că efectele bunelor primiri făcute persoanelor noastre oficiale la Paris, Berlin, și Viena, vor fi resimțite în curând de către comerțul, industria și agricultura, ca și de politica României.

Căci dacă n'am crede aceasta, ar urma să se adeverească spusele ce le credem greșite, ale ziarelor cari susțin, că prin vizitele oficialilor noștri, în cele trei capitale mari, s'a urmărit satisfacerea unor interese personale.

Poșta Redacției

Dlui Dr. S. P. Suntem fericiți, că aveți și DVoastră plăcerea să ne sprijiniți cu prețuita DV. colaborare. Lucrări, ce au început să apară însă în alte reviste nu putem să le continuăm în revista noastră. Nu ne ferim nici de o critică obiectivă a stărilor noastre culturale, dară fiindem mult, să nu amintim persoane și pe cât e posibil să tratăm cesțiunile deschise așa, ca să putem ajunge la lecuirea rețelilor și nu la înveninarea lor. În acest sens este și Revista noastră o tribună liberă. Așteptăm cu drag colaborarea DV. credem, că avem aceeași țintă și că mergem pe același drum.

Dlui I. I. C. (Loco). Nu să pot publica și nu-ți putem da nici măcar încurajare pentru viitor.

Dlui A. D. Regretăm, dar în felul cum e scrisă nu o putem publica. E un amestec de literatură frumoasă și de raport de ziar,

în cât nu știm cu ce să ne alegem. De altfel sunt părți frumoase și chiar idea conducătoare ar merită să-și afle o haină potrivită.

Dlui I. Târnava. (Loco). Dacă continui tot așa ne perdem și iluziile, ce le-am avut după cetirea primei poezii, pe care însă nu am publicat-o «deși eră bine scrisă». Ce să zicem? ai și acum câteva strofe bunicile, dară totuși suntem nițel cam departe de Parnas!

Numai asupra cărților și revistelor, ce se vor trimite la redacția noastră vom publica dări de samă.

Redactor responsabil: AUGUSTIN GRUIȚIA.
Proprietar: AUREL CIATO.

A apărut și să afle de vânzare la
Librăria Seminarială din Blaj următoarele cărți:

Tatăl nostru

Carte de rugăciuni împreună
cu Răspunsurile dela S. Liturgie,
cu Troparele și Condacele în-
vierii și ale sărbătorilor de peste
an, și Troparele morților. Pre-
țul 32 fileri.

a V. ediție

ACATISTERIUL

sau carte ce cuprinde în sine ru-
găciuni pentru pietatea fiecărui
creștin. Revăzut și completat. —
În rugăciuni această carte e un ade-
vărat mărgăritar sufletesc, o carte
foarte potrivită pentru fiecare. —
Costă leg. 1 cor. + 10 fil. porto.

Atelier de croitorie

bine asortat cu stofe de toate calitățile, din cari pregătesc tot felul de **vesminte bărbătești, cu prețuri convenabile.** Se pot afla întotdeauna **vesminte gata** pentru domni și băieți, cu prețuri foarte ieftine.

➔ **Mare magazin de haine pentru cei ce merg la America.**

A. Trifan,
în **BLAJ**, (Piața mare.)

„Note și reflexiuni la situația politică a Românilor din regatul ungar.”

de

Aurel Ciato.

o broșură de 64 pag. Prețul 1 cor.
+ 10 fil porto postal. Pentru România
1 fr. 20 bani.

Emil Oltean, măiestru zidar
diplomat.

Blaj, (Balázsfalva.)

Întreprinde ori-ce lucrare de: zidărie, dulgerie și tâmplărie.

Expediții de cafea din prăvălia de import și export de marfă colonială, poame su-dice și băcănie, alui / Central U

F. A. DEGAN,

în **FIUME**, via Ciotta Nr. 8, (lângă piața Elisabeta).

Adresa postală: **F. A. DEGAN, FIUME;** Telegramme: **DEGAN, negociante, FIUME.** — Corespondință în limba română.

TIPOGRAFIA

Seminariului Arhidiecezan din Blaj,

fiind aranjată cu caracterele cele mai moderne, este în plăcuta poziție de-a executa pe lângă prețuri moderate, tot felul de lucrări tipografice, precum:

ziare, opuri, broșuri, note, placate, compturi, prețcurente, bilanțuri, anunțuri, invitări, circulare bilete de cununie, logodnă, și de vizită, necroloage, cuverte tot felul de lucrări tabelarice. etc. etc.

➔ **Sortiment avut de perdele.**

Am onoare a aduce la cunoștința On. Public din loc și jur, că în

➔ **Prăvălia mea**
de modă ➔

de nou asortată cu tot felul de articlii pentru dame și domni să vinde cu cele mai moderate prețuri. Deosebite lucruri de îmbrăcăminte pentru bărbați.

3 buc. cravate 1 cor.

3 „ „ 2 „ etc.

Cu stimă

Francisc Sebes.

Mare sortiment de tapete.

Au sosit 500 de boa pentru doamne.

Serviceu prompt!